

OBRAZ ZIEM POLSKICH W KARTOGRAFII GEOLOGICZNEJ DO 1919 ROKU

Stanisław Wołkowicz, Krystyna Wołkowicz

Szkolenie: Procedury administracyjne w postępowaniach wynikających
z przepisów prawa geologicznego i górniczego.

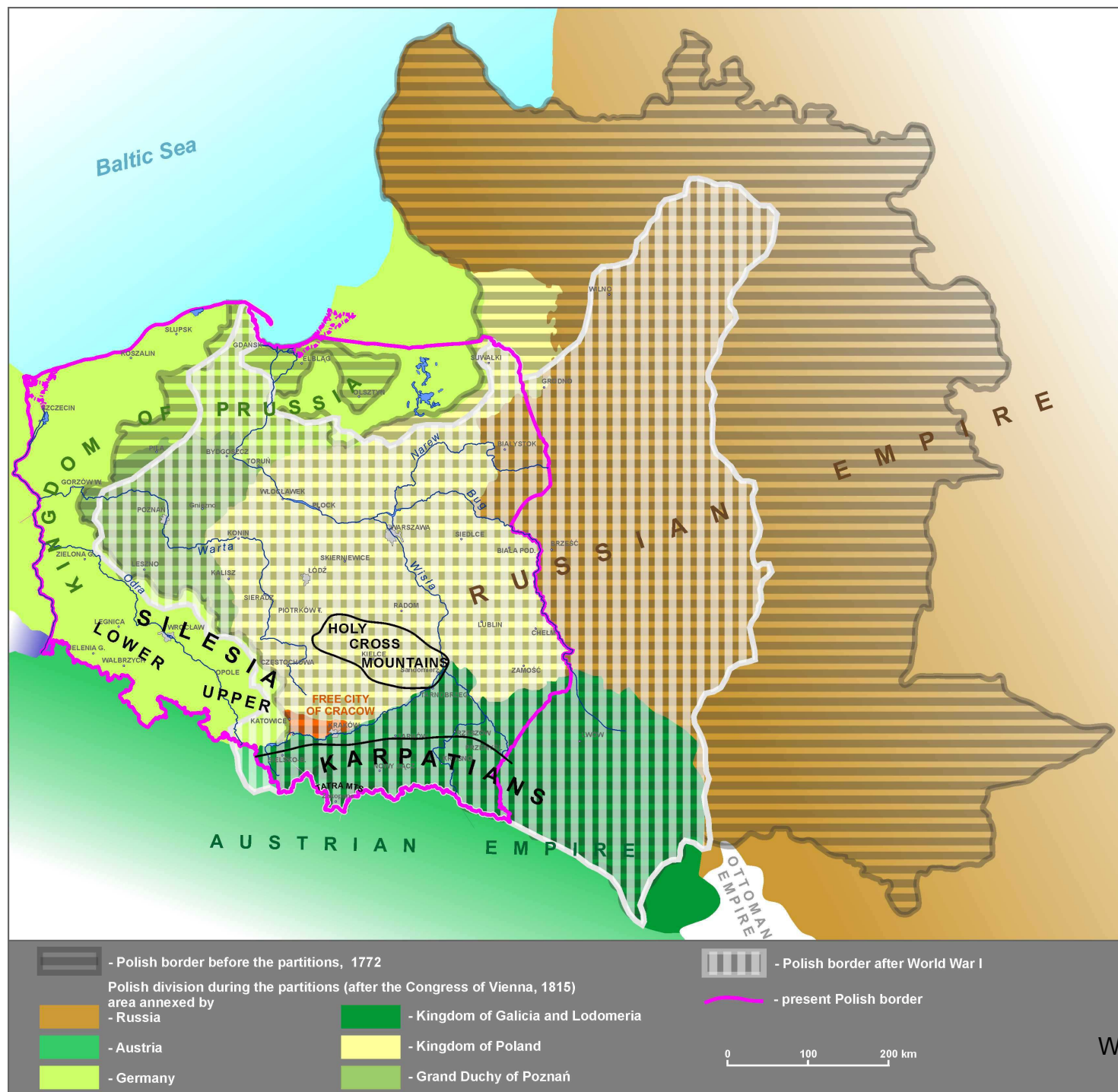
Licheń Stary, 7-9 września 2022

Plan wykładu:

- Od Guettarda do Staszica
- Atlasy L. von Bucha i Hoffmanna
- Od J. B. Puschy do L. Zejsznera
- Austriackie i niemieckie mapy Śląska i Galicji
- Mapy polskich geologów na obczyźnie
- Atlas Geologiczny Galicji
- Pamiętniki fizjograficzne
- Początki geologii w odrodzonej Polsce

Zmienność granic Polski na przestrzeni wieków

Nie jest łatwo określić precyzyjnie co to są Ziemie Polskie...

Warszawa), dawno już wyczerpana, nic w tym zakresie nasza literatura geologiczna nie wydała. A przecież mapa geologiczna, będąca syntezą obecnego stanu wiadomości o budowie kraju, to niezbędna podstawa do dalszej, bardziej szczegółowej pracy nie tylko zawodowego geologa lub geografa, nie tylko górnika lub gleboznawcy, lecz także rolnika i biologa, a nawet zwykłego inteligentniejszego turysty, który przyjemność podróżowania pragnie połączyć z pożytkiem samokształcenia się.

Tło topograficzne mapy naszej zostało zapożyczone od wydawanej obecnie i będącej na ukończeniu międzynarodowej mapy geologicznej Europy w skali $1:1^{1/2}$ miliona. Wybór ten uczyniliśmy głównie ze względów praktycznych i oszczędnościowych. Wprawdzie większe skale pozwoliłaby na bardziej szczegółowe trakto-

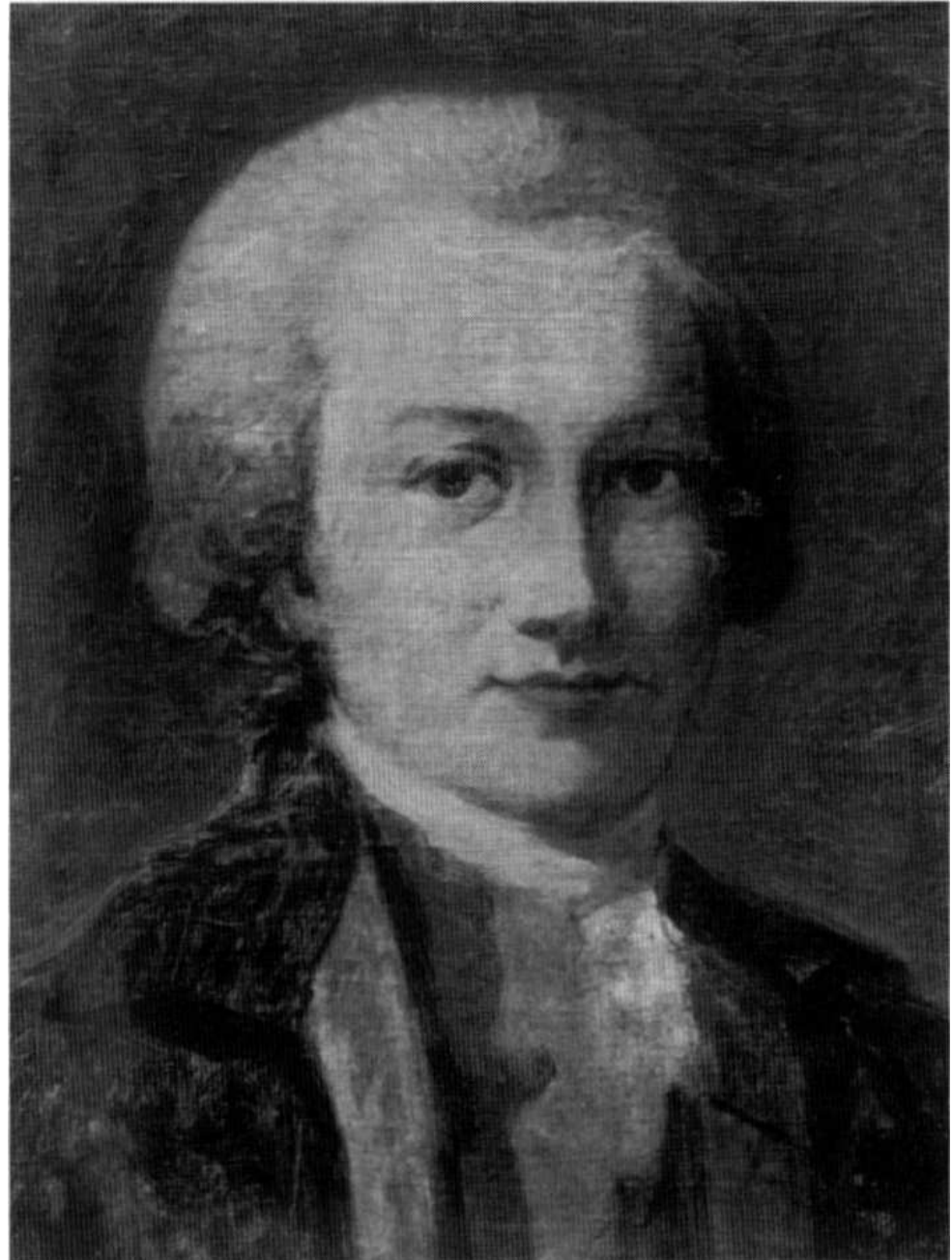
Józef Morozewicz

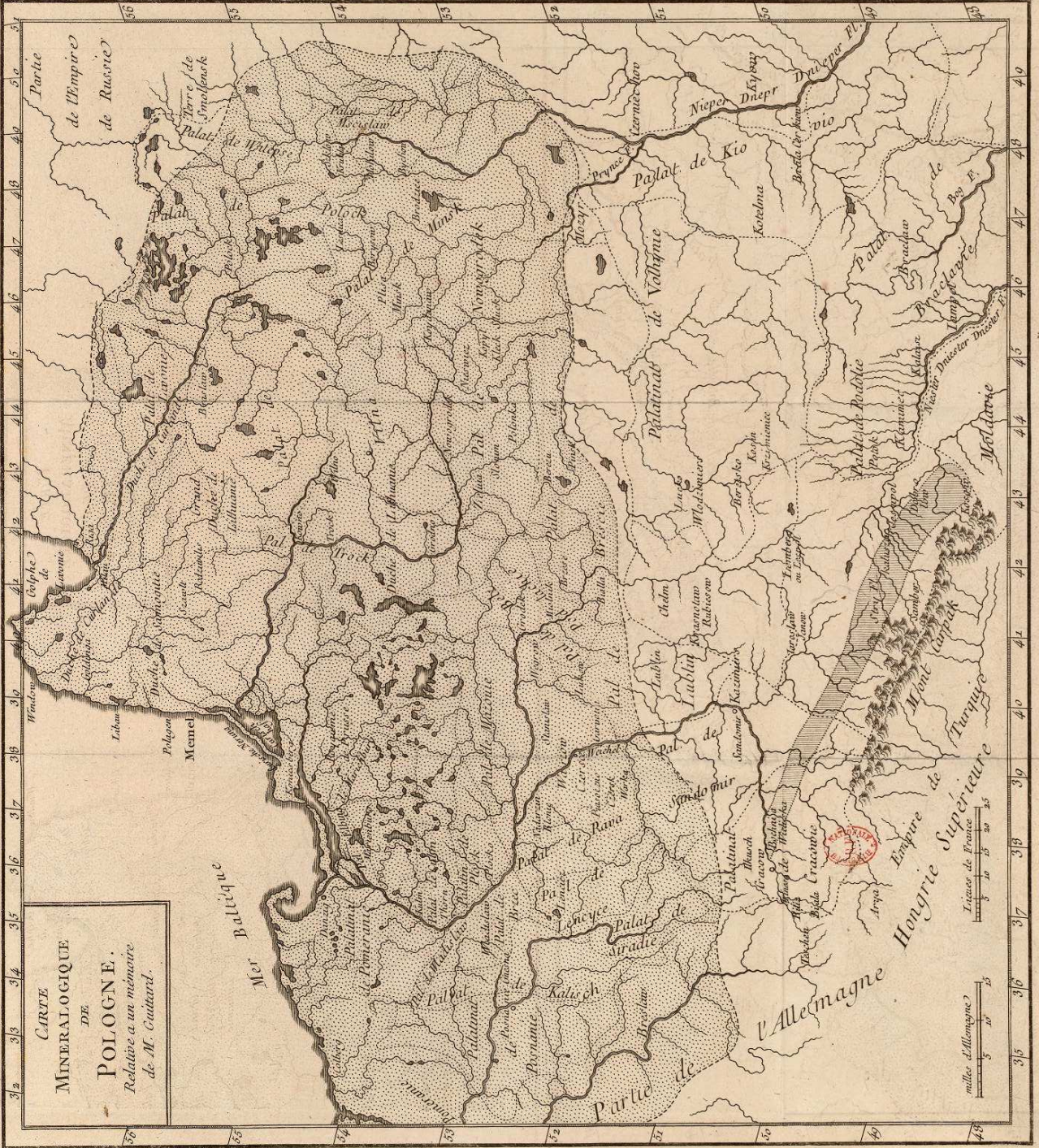
(27.03.1865 Rzędziany-12.06.1941 Warszawa)

Studiował na Wydziale przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1897-1907 pracuje w Komitecie Geologicznym w Petersburgu, następnie zostaje Profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego i kieruje Katedrą Mineralogii i Petrografii. W latach 1912-1921 przewodniczył pracom Komitetu Organizacyjnego Akademii Górniczej w Krakowie, a w 1919 r. powierzono mu misję organizacji PIG, którego został pierwszym dyrektorem. Pełnił ją do 1937 r. Zajmował się badaniem skał krystalicznych Wołynia, petrografią skał krystalicznych Tatr, geologią rozległych obszarów Rosji, opracowując m.in. geologię Wysp Komandorskich. Tłumaczył na język polski liczne podręczniki akademickie.

Jean-Etienne Guettard
(19.09.1715-6.01.1786)

Autor pierwszej mapy geologicznej ziem polskich: „*Carte Mineralogique des Pologne*” (1764). W Polsce przebywał 2 lata (1762-1764). Zajmował się kopalniami cynku i ołowiu w rejonie Olkusza.

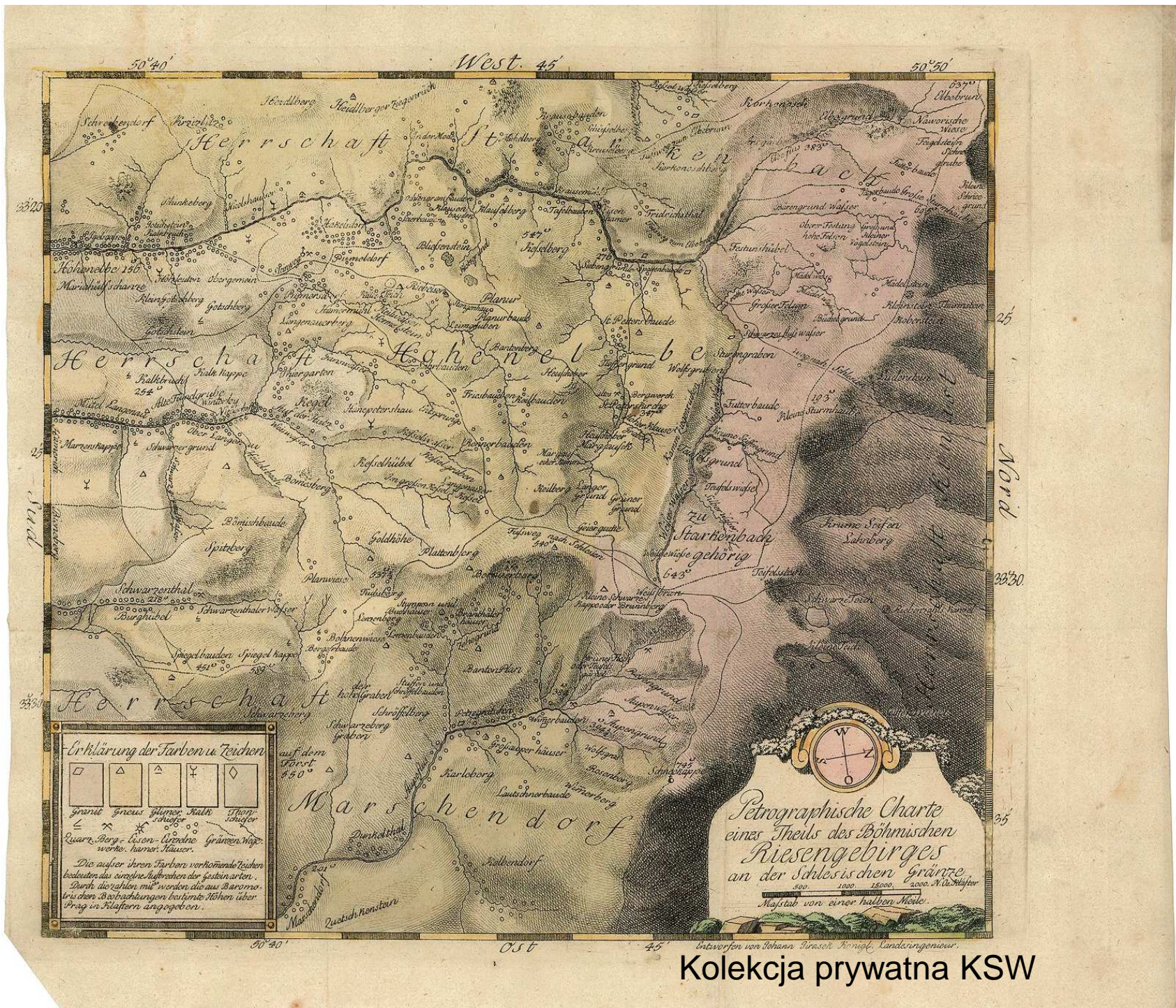
CARTE
MINÉRALOGIQUE
DE
POLOGNE.
Relative à un mémoire
de M. Guillard.

millas d'Allemagne 5 10 20 25
Ligues de France 5 10 20 25

Johann Jirasek

(26.07.1754 Libochowitz- 6.07.1797 Salzburg)

Czeski i austriacki mineralog i przyrodnik, studiował w szkole inżynierskiej w Pradze. W swoich badaniach skupił się na badaniach geologicznych w Karkonoszach. Pierwsze prace badawcze przeprowadził tam w 1786 roku. Pierwsza mapa geologiczna Karkonoszy, była wkładką do książki J. Jiraska, T. Haenke, A. Grubera i F. Gerstnera – *„Beobachtungen auf Reisen nach dem Riesengebirge”*. Drezden. Wydana przez K. Bohemische Gesellsch.aft der Wissenchaften

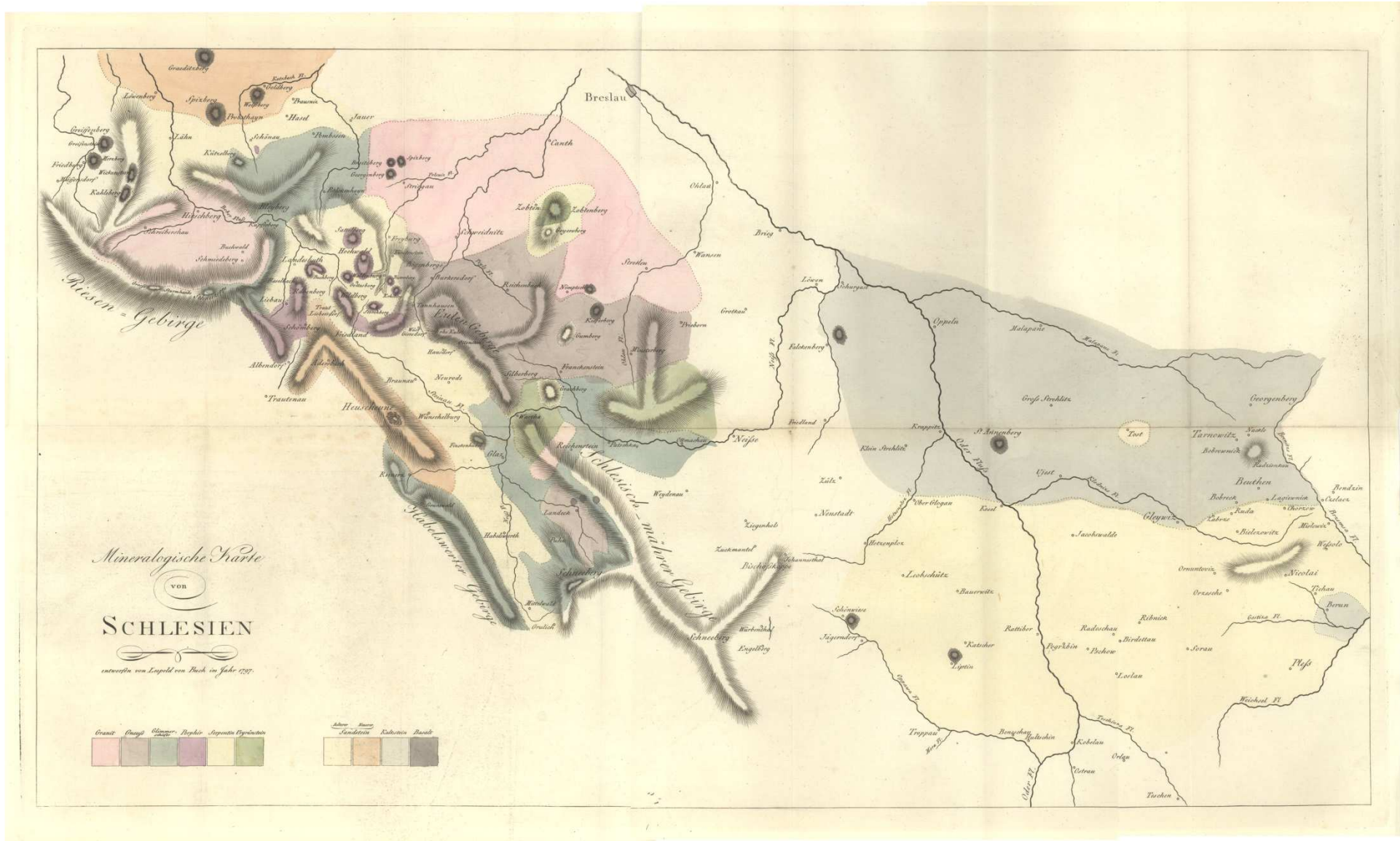

Kolekcja prywatna KSW

- **Leopold von Buch**
(26.04.1774 – 4.03 1853)
- Niemiecki geolog, wulkanolog i paleontolog. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli plutonizmu i katastrofizmu. W latach 1796-1797 był referendarzem Wyższego Urzędu Górniczego w Dzierżoniowie. W 1826 roku wykonał pierwszą geognostyczną mapę Niemiec. Był członkiem Petersburskiej i Paryskiej Akademii Nauk. Pracował na terenie ziem polskich opisując m. in. mioceńskie mięczaki z Wołynia.

← Pomnik z Berlińskiego Museum für Naturkunde

Kolekcja prywatna PK

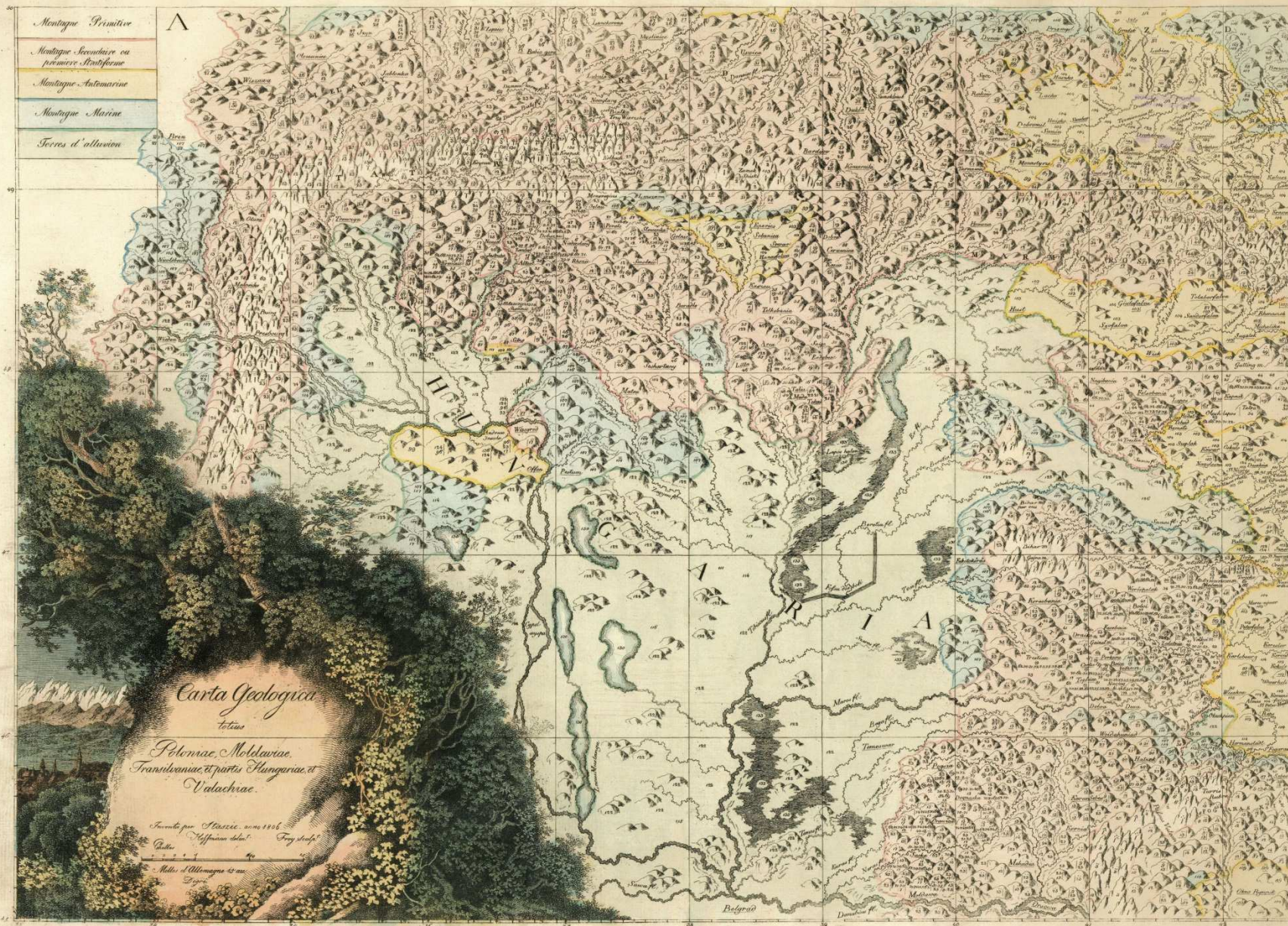

Karl Georg von Raumer
(9.04.1783-2.06.1863)

Studiował geognozie i mineralogię u Abrahama Gottloba Wernera w Szkole Górniczej we Freibergu. Od 1811 r. pracował w Wyższym Urzędzie Górniczym we Wrocławiu, gdzie objął również stanowisko profesora mineralogii na Uniwersytecie Wrocławskim. Później, od 1827 r. został profesorem historii naturalnej i mineralogii na Uniwersytecie w Erlangen, gdzie wykładał do końca życia.

- **Stanisław Staszic (przed 6.11.1755-20.01.1826)**
 - W 1779 r. przyjmuje święcenia kapłańskie. Studia przyrodnicze odbył w Colege de France. Doktor praw. W 1786 r. przetłumaczył „*Epoques de la nature*” Buffona. Od 1805 r. publikuje rozprawy, które w 1815 roku zostały wydane w całości jako dzieło „*O Ziemiórództwie Karpatow i innych gor i rownin Polski*”. Był współorganizatorem Uniwersytetu Warszawskiego i Szkoły Górniczej w Kielcach, do której sprowadził G.G. Puscha. Przygotowywał plany rozbudowy Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Z jego inicjatywy wznowiono eksploatację węgla w Dąbrowie Górniczej i powstały w Królestwie Polskim 4 huty cynku oraz ośrodki hutnictwa żelaza.
- ← Odlew wg projektu J. Aumillera, brąz, Pracownia Firmy Miecznik; kolekcja pryw. KSW

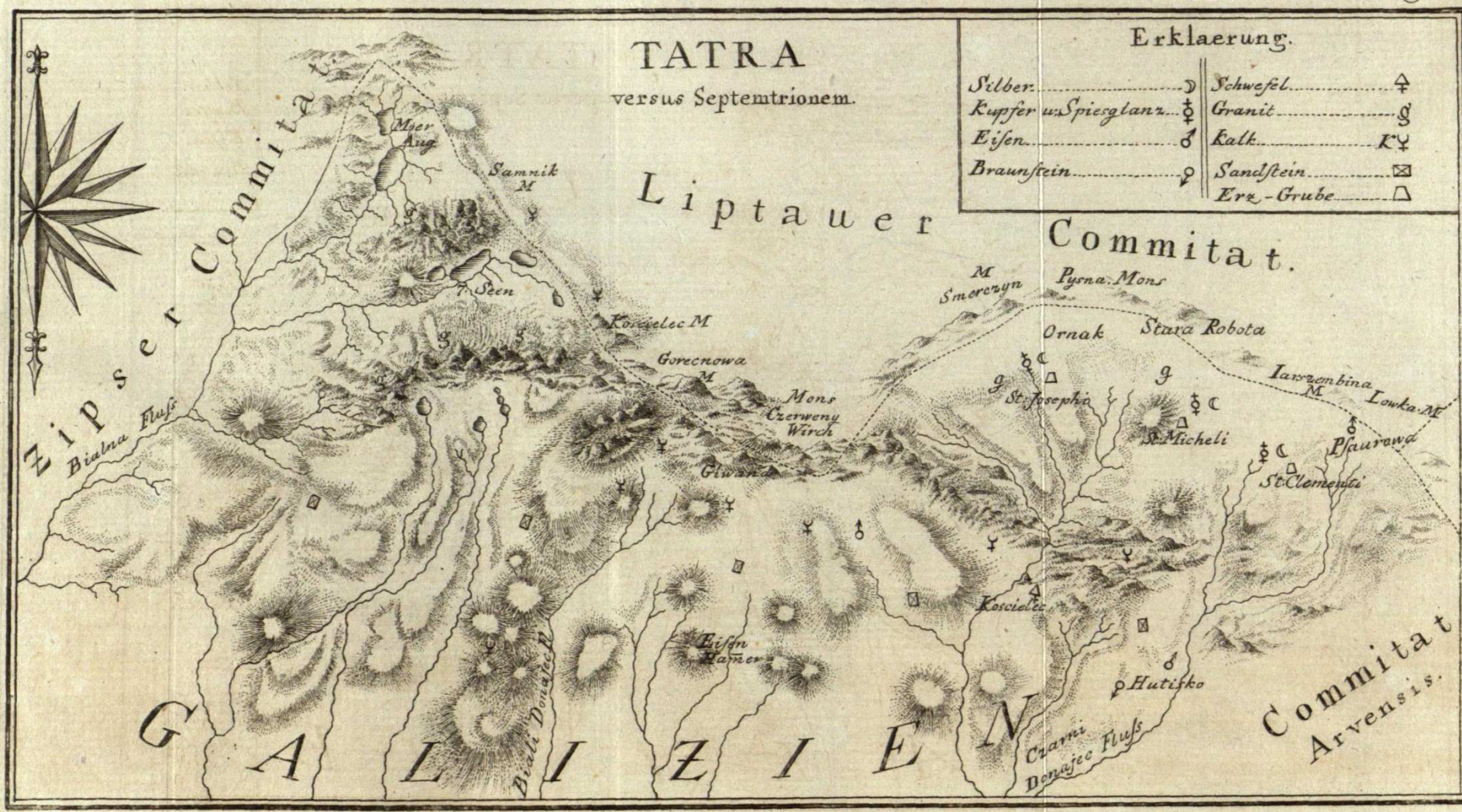
Z kolekcji prywatnej KSW

- **Baltazar Hacquet**
(1739 lub 1740 – 10.01.1815)
- We Francji studiował filozofię i medycynę. Pracował jako lekarz wojskowy w wojsku francuskim, angielskim, pruskim i austriackim. W 1787 roku został Profesorem historii naturalnej na Uniwersytecie Lwowskim, a po połączeniu się z Uniwersytetem Jagiellońskim, kierował tą katedrą w Krakowie. Opublikował szereg prac naukowych z botaniki, mineralogii i geologii.

Portret i życiorys za:

S. Czarniecki (1964) – Zarys historii geologii na UJ.

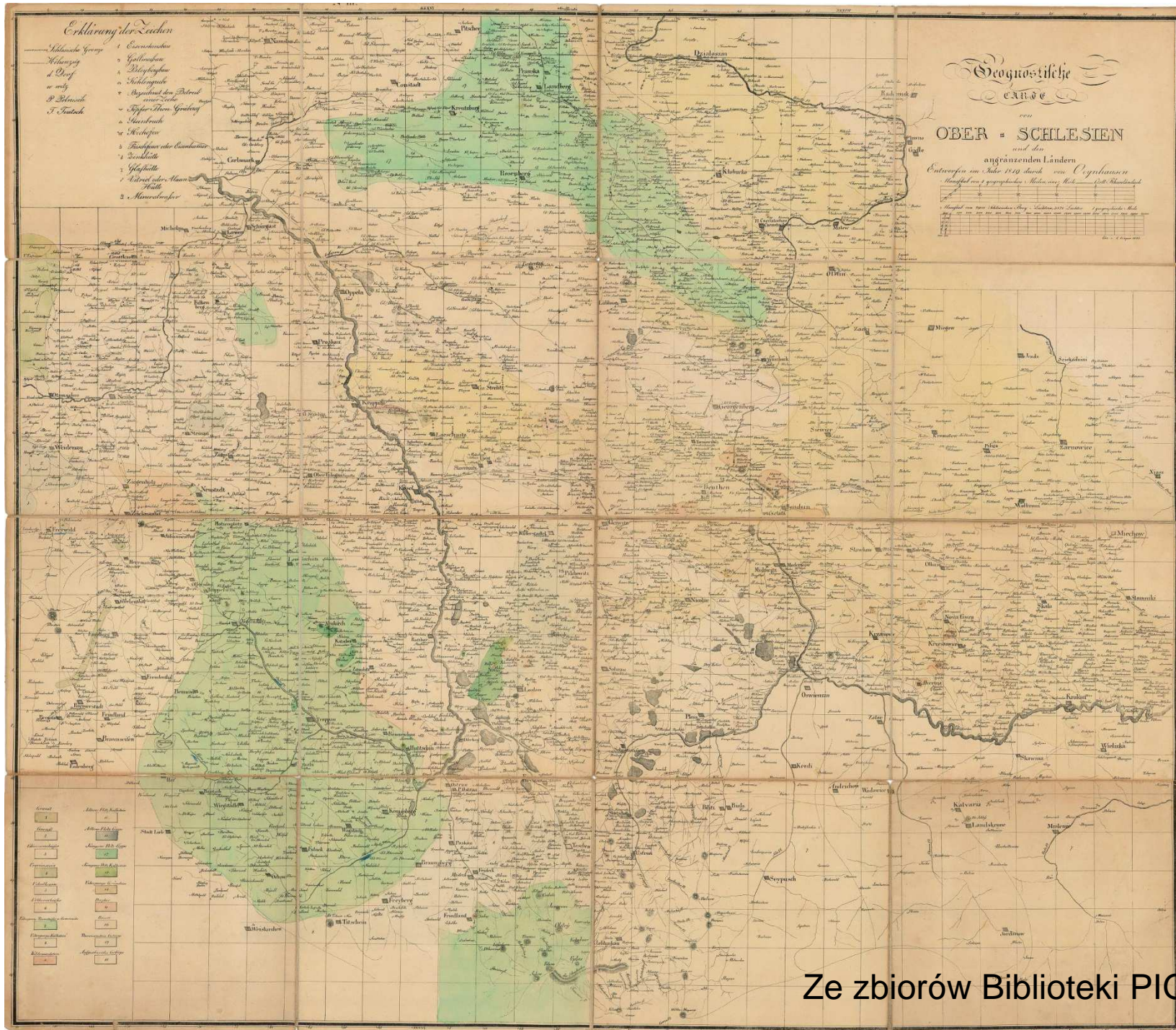

Z kolekcji prywatnej PK

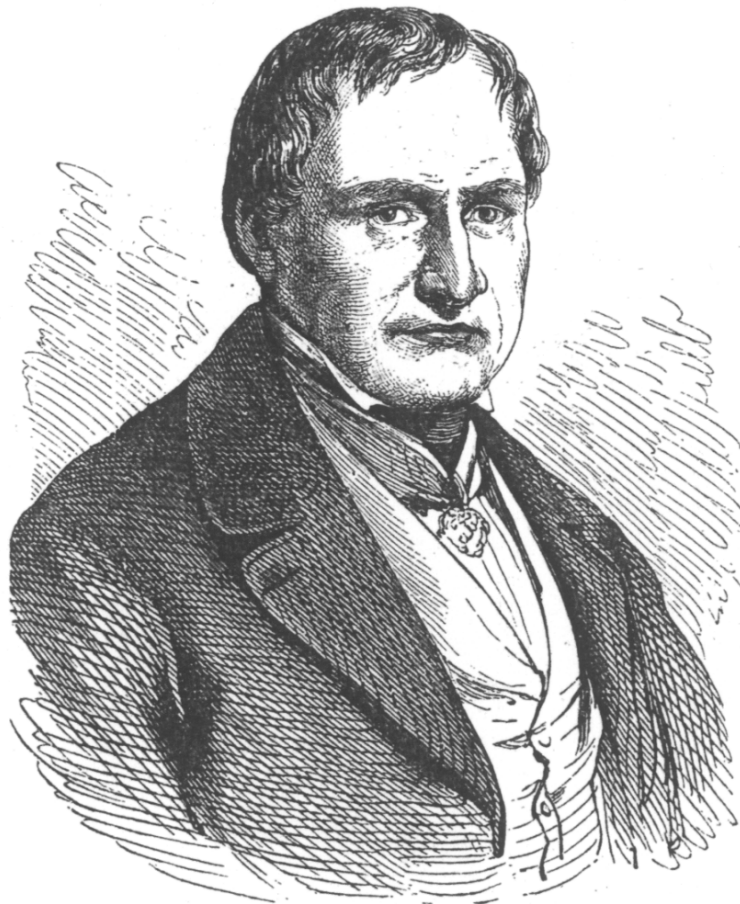

- **Carl August Ludwig von Oeynhausen (4.01.1794-1.02.1865)**
- Wybitny fachowiec w dziedzinie górnictwa. Badania na Górnym Śląsku prowadził w latach 1817-1820 publikując obszerną pracę wraz z mapą „*Versuch einer geognostischer Beschreibung von Oberschlesien*” (1822). Po wielu latach pracy w Bochum, Bonn, Dortmundzie i Halle, w 1847 roku powraca na Śląsk i zostaje Dyrektorem Wyższego Urzędu Górniczego w Brzegu, a następnie (1850) we Wrocławiu.

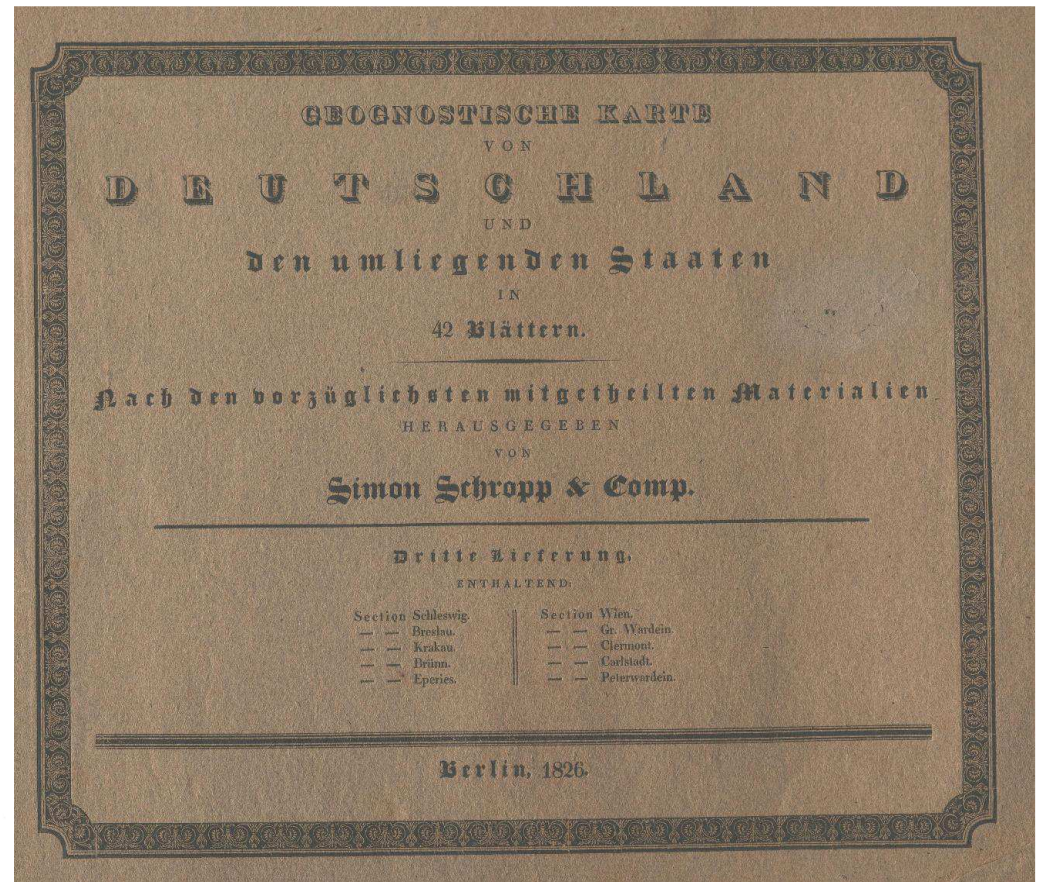
Życiorys i portret wg <http://przyrodnicy-slascy.republika.pl/geolodzy>

Okladka atlasu,
z kolekcji prywatnej JBM

Nr. 1789. Leopold v. Buch (geb. 25. April 1774, gest. 4. März 1853).

Portret z Illustriertes Konversations –
Lexikon, 1872

Breslau

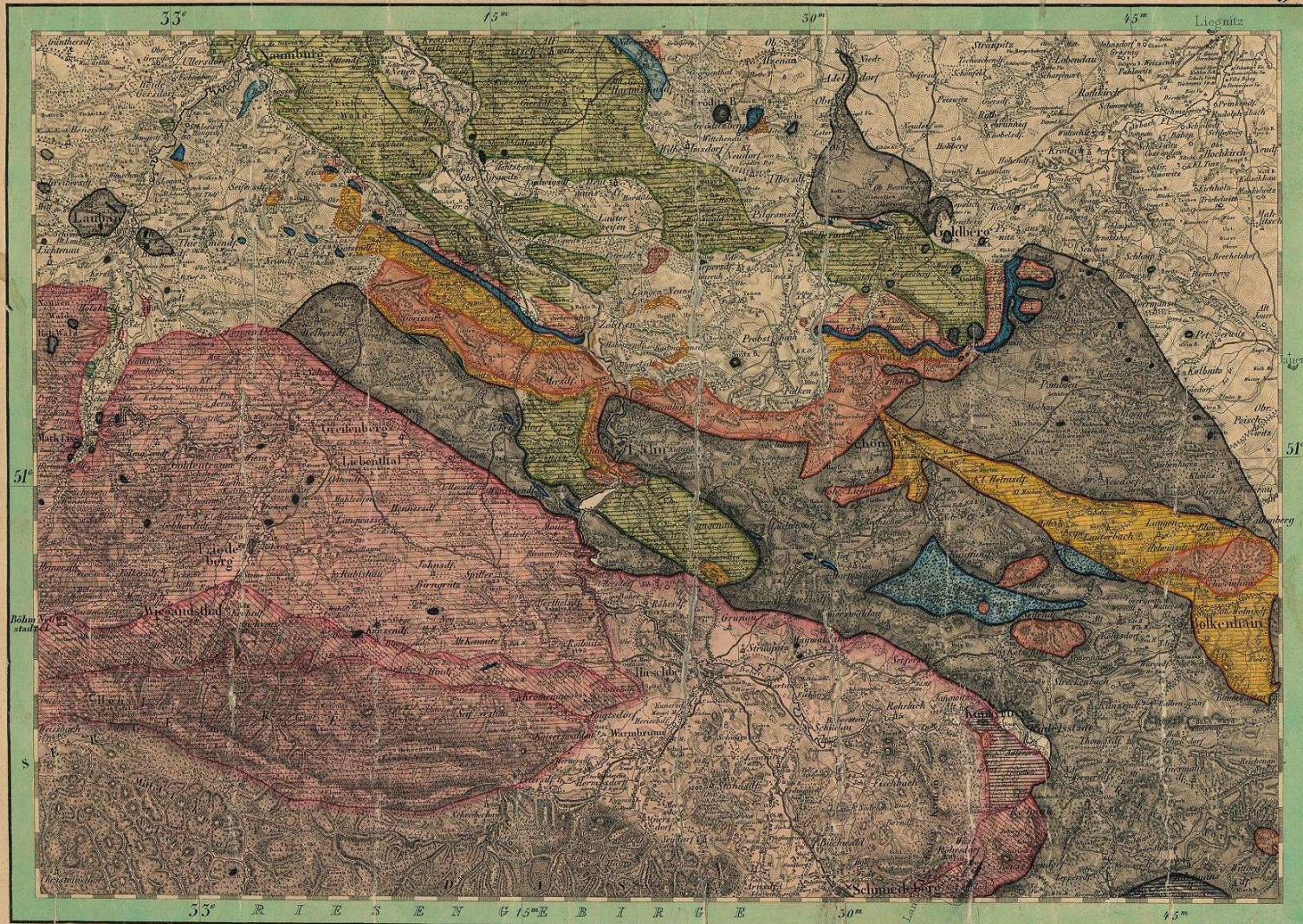
Kernold von Buch. 1821

Z kolekcji prywatnej PK

Institut Geologyczny
Instytut Geologiczny
Archiwum Map

Kgl. Oberberg- und Hüttenamt.
Plannummer
160

Herschberg.

Köln, u. gen. v. Artil. Drem. Lituan. Fld. 1830-33.

Geogr. v. Eduard Lidenhart 1833-34.

Maassstab von $\frac{1}{100000}$ 1 geogr. Meile
an 1863 65 Preuss. od. Rheinl. Karten

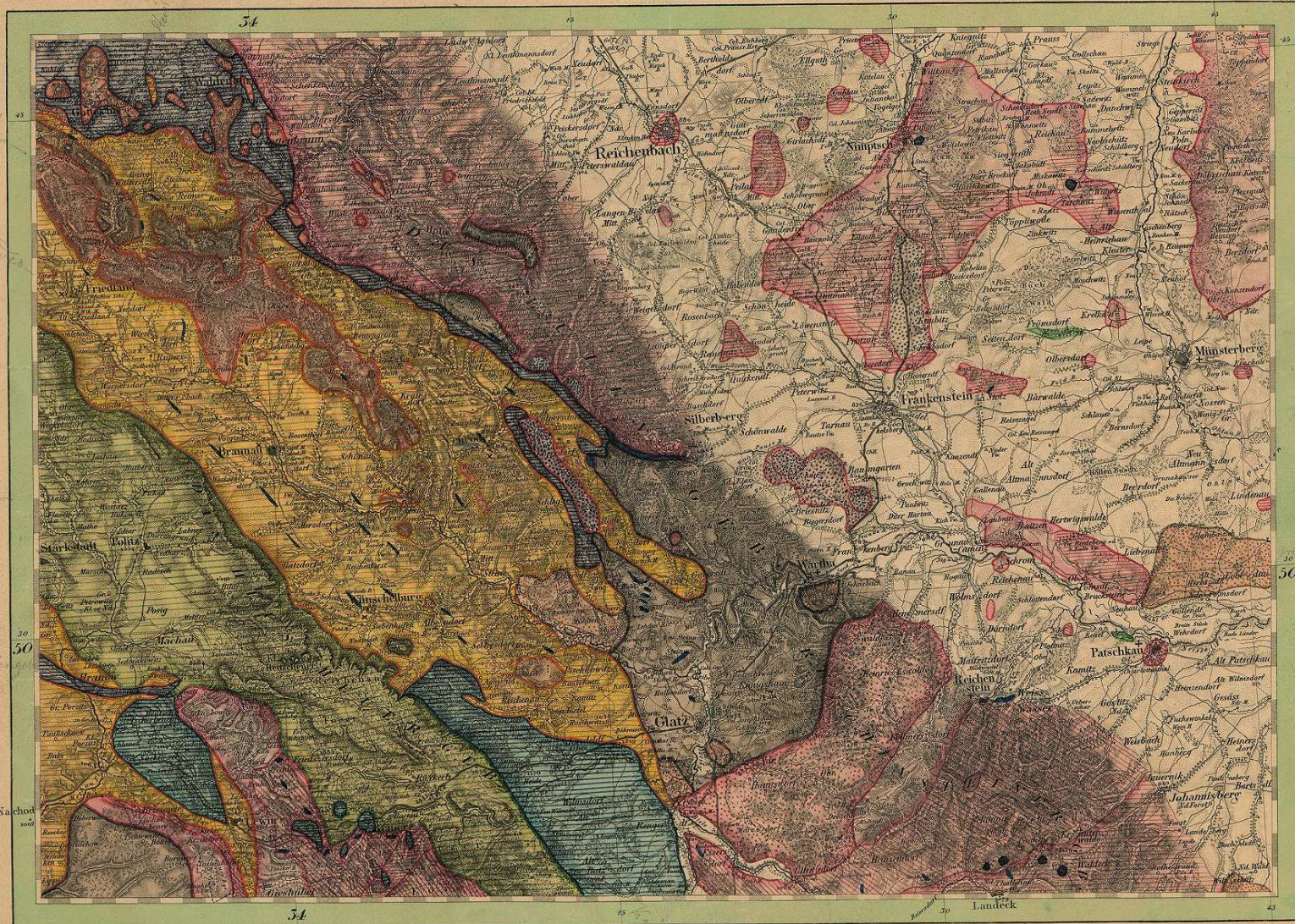
Ze zbioru CAG PIG

Institut Geologisches
Königliche Technische Geologisches
Institut
Dresden

Kgl. Oberbergamt Breslau.
Frankenthal

160

Glaz.

Entworfen und gezeichnet vom Artill. Leut. F. de. 1833.

Gezeichnet von Wilhelm Bruns in Berlin, 1832.

Maasstab v. 1 : 100,000 Brandenburgische Maß.

Ze zbiorów CAG PIG

- **Georg Gotlieb Pusch**
(15. 12. 1790 – 2.10.1846)
- Studiował w Akademii Górniczej we Freibergu, gdzie był uczniem A. G. Wenera. W 1816 r. z inicjatywy S. Staszica przyjeżdża do Kielc, gdzie w nowotworzonej Szkole Górniczej zostaje wykładowcą geologii, mineralogii, chemii i hutnictwa. Prowadzi badania geologiczne na szeroką skalę publikując obszerne dzieła: „*Geognostische Beschreibung von Polen*” (Stuttgart, 1833 i 1836) oraz „*Polens Paleotologie*” (Stuttgart, 1837). Spolonizował się, jest pochowany wraz z dwoma synami i córką na Cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim w Warszawie.

GEODÄTISCHE GENERALKARTE

von den

KÖNIGREICHEN

POLEN und GALLIZIEN

mit angrenzenden Theilen von Oesterreich, Ungarn, Siebenbürgen, Moldau und Podolien

entworfen und gezeichnet

von

C. G. PYSCH

Ze zbiorów Biblioteki UJ

Erklärung der Farben und Zeichen

Grauwacken Formation Granit, Gneis-Granit, Glimmer-Schiefer, Grauwacke u. Quarzite, Grauwacke u. Thon-Schiefer				Übergangs-Formation Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten				Muschelkalk Formation Nordlicher M., Südlicher M., Südlicher M., Südlicher M., Südlicher M., Südlicher M.			
Problematische Karpathen Kalk und Sandstein Formation Eozänkalk, Karpath. Tränen-Kalk, Karpath. Tränen-Kalk, Karpath. Tränen-Kalk, Karpath. Tränen-Kalk, Karpath. Tränen-Kalk				Jurakalkstein Formation Bieder u. Biederstein, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten				Letten u. Moorkohlen Geb. Blaue Letten (Waldberg), Eisenstein (Uromant), Eisenstein (Uromant), Eisenstein (Uromant), Eisenstein (Uromant), Eisenstein (Uromant)			
Kreide Formation Weiße Kreide oder Kreidemergel, Eozän-Kreide, Schreibkreide		Braunkohlen Formation Erdkohlen, Braunkohlen-Sandstein, Flötzkohlen-Thon		Großkalk Formation Sandigen-G., Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten, Ob. Kartholiten		Tertiäre Muschel-sandstein Formation Muschel-sandstein u. Sand, Muschel u. Fossilien, Muschel u. Fossilien, Muschel u. Fossilien, Muschel u. Fossilien, Muschel u. Fossilien		Sulfwasserbildung Ausgetrennter Schwefelwasserstoff, Ausgetrennter Schwefelwasserstoff, Ausgetrennter Schwefelwasserstoff, Ausgetrennter Schwefelwasserstoff, Ausgetrennter Schwefelwasserstoff			
Diluvium Lehm od. Löss, Sandflächen, Erde mit Ablagerungen, Kalkuff, Thon, Kalkstein, Felsstein, Sandige Stellen, Flussläufer				Alluvium Kalkstein, Felsstein, Sandige Stellen, Flussläufer, Flussläufer, Flussläufer, Flussläufer, Flussläufer				Abnorme Felsarten Granit, Orthoklasenporphyr, Biotit, Biotit, Biotit, Biotit, Biotit, Biotit, Biotit, Biotit, Biotit			
Steinbohlen/Torfe , Kreuzstein/Torfe , Schiefer/Torfe , Eisenlager , Kalksteinlager in verschiedenen Schichten , Blöcke/Torfe , Blöcke/Torfe , Blöcke/Torfe , Blöcke/Torfe , Blöcke/Torfe , Blöcke/Torfe				Sulfquellen , Schwefelquellen , Eisenquellen , Sulfquellen , Schwefelquellen , Eisenquellen , Sulfquellen , Schwefelquellen , Eisenquellen				Blöcke und Felsen der Gesteinsarten , Blöcke und Felsen der Gesteinsarten , Blöcke und Felsen der Gesteinsarten , Blöcke und Felsen der Gesteinsarten , Blöcke und Felsen der Gesteinsarten , Blöcke und Felsen der Gesteinsarten			

Ignacy Domejko

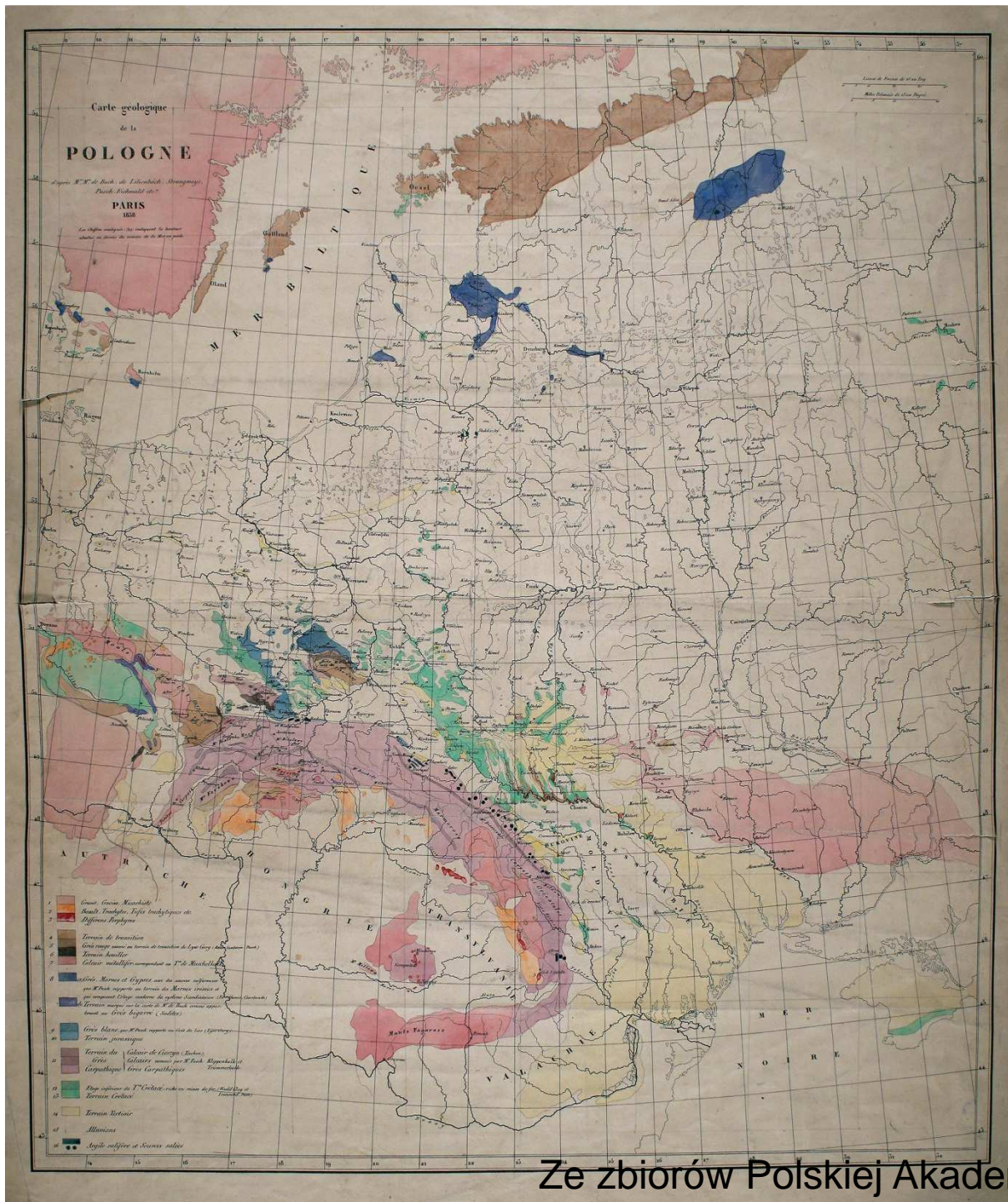
(5.07.1802 Niedźwiadka Wlk.-23.01.1889
Santiago de Chile)

Studiował na Uniwersytecie Wileńskim i w paryskiej Ecole des Mines. Filomata, uczestnik Powstania Listopadowego, przyjaciel A. Mickiewicza, Żegota z III cz. Dziadów. W 1838 r. wyjeżdża do Chile, gdzie zostaje Profesorem chemii i metalurgii w szkole górniczej La Serena. Następnie zostaje Profesorem chemii, fizyki i mineralogii Uniwersytetu w Santiago. W 1867 roku mając 65 lat zostaje wybrany Rektorem tej uczelni i funkcję tę pełni przez 4 kolejne kadencje (16 lat!). Przygotował i wdrożył reformę szkolnictwa wyższego w Chile.

Domeykit (brązowy) Cu_3As

Ze zbiorów Polskiej Akademii Umiejętności

Rękopis mapy Domeyki z
licznymi odręcznymi notatkami
i technicznymi uwagami.
Mapa datowana jest na 1837 r.

Zbiór Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego

**Carte geologique,
Z: Dufour A.H., Wrotnowski F. - Atlas de l'ancienne Pologne, Paris**

1850

LUDWIK ZEJSZNER. Rysunek M. Fajansa z 1850 r. Ze zbiorów Gabinetu Rycin Uniwersytetu Warszawskiego

- **Ludwik Zejszner (1805-3.01.1871)**
- Studiował na Królewskim Uniwersytecie Warszawski, następnie na kierunkach przyrodniczych i filozoficznych w Berlinie i Getyndze. W 1829 r. obejmuje Katedrę Mineralogii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po Powstaniu Listopadowym w wyniku represji został usunięty z UJ. W latach 1833-1837 był Dyrektorem Górnictwa Wolnego Miasta Krakowa. Następnie przez 10 lat mieszka w Warszawie i jako osoba prywatna prowadzi badania geologiczne i organizuje życie naukowe Królestwa Polskiego. Po Wiośnie Ludów wraca na UJ i kieruje Katedrą Mineralogii i Geologii (do 1857 r.). Powraca do Warszawy i w Biurze Komisji Karty Geognostycznej zajmuje się opracowywaniem map geologicznych i poszukiwaniem soli kamiennej w regionie świętokrzyskim. Po Powstaniu Styczniowym, dzięki wstawiennictwu swego ucznia Ignacego Łukasiewicza, zostaje ekspertem w zakresie poszukiwań i badań naftowych w Karpatach. Do najważniejszych osiągnięć Zejsznera należy zaliczyć wydaną bezimiennie w Berlinie „*Carte geologique de la chaine du Tatra et des soulevemens paralleles*” (1844), Kartę geognostyczną Okręgu Wschodniego Górnictwa Królestwa Polskiego” oraz popularnonaukową pracę „*Geologia do łatwego pojęcia zastosowana*” (1856).

Hieronim Łabęcki. (Str. 51-a, szp. 2-a).

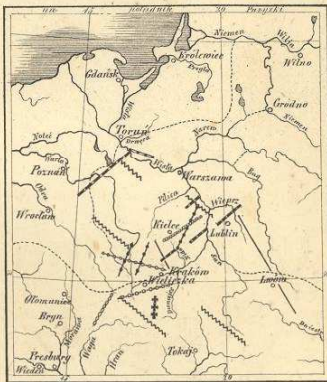
- **Hieronim Łabęcki (1809-22.01.1862)**
- W Warszawie studiował prawo i administrację, za granicą nauki o Ziemi. Jego zainteresowania skupiały się wokół polskiej geologii i górnictwa. Napisał dwutomowe dzieło „*Górnictwo w Polsce*” (1841) oraz podręcznik „*Początki nauki kopalnictwa*” (1843). Opracował wielojęzyczny (polsko-francusko-niemiecko-rosyjski) słownik z dziedziny górnictwa zawierający ponad 16 000 terminów, wydany dopiero w 1868 r. Przetłumaczył i opatrzył uzupełnieniami dwutomowe dzieło F. S. Beudanta „*Wykład początków geologii i mineralogii*” (1848). Wklejką do tego wydania była mapa geologiczna ziem polskich.

← Z kalendarza Jana Jaworskiego, 1870. Kolekcja prywatna KSW

Wykład
znaków i barw.

- graniec górami naczelnym.
- 10 utwór płaszczyzny.
- 9 utwór równinowy.
- 8 utwór czołowy.
- 7 utwór okrągły i spoki.
- 6 utwór jurajski.
- 5 utwór łęczyński.
- 4 utwór permiański.
- 3 utwór mioceny.
- 2 utwór dewonicki.
- 1 utwór sylurski.
- 0 skaly porfiry.
- skaly wapienne.
- skaly azoiczne.

SKAZÓWKA
WNIESIEN GÓRUTWORÓW
w pasmach gór
Śr. Krzyskich, Sudetów, Tatrów
Karpat i równin pośrednich
podług pomysłu p. L. de Beaumont
przez **H. E.**

- Linje wniesień odpowiadają następującym
całokształtom gór:
1. Ardenski	8. ——— monte Viso
2. - - - - - Wogezski	9. ——— Pirenejski
3. - - - - - Renski	10. + + + + + Korsykański
4. - - - - - Turyngijski	11. Alp zachodnich
5. - - - - - Cete d'or	12. - - - - - Alp głównych

ZARYS
ZIEMIOZNAWCZY

gór i równin królestwa Polskiego i krain przyległych
podług spostrzeżeń i oznaczeń
Pussa, Hejssnera, Lilla, Dubois
Schmalda, Murchisona

w Litog. Fleok & Co w Warszawie

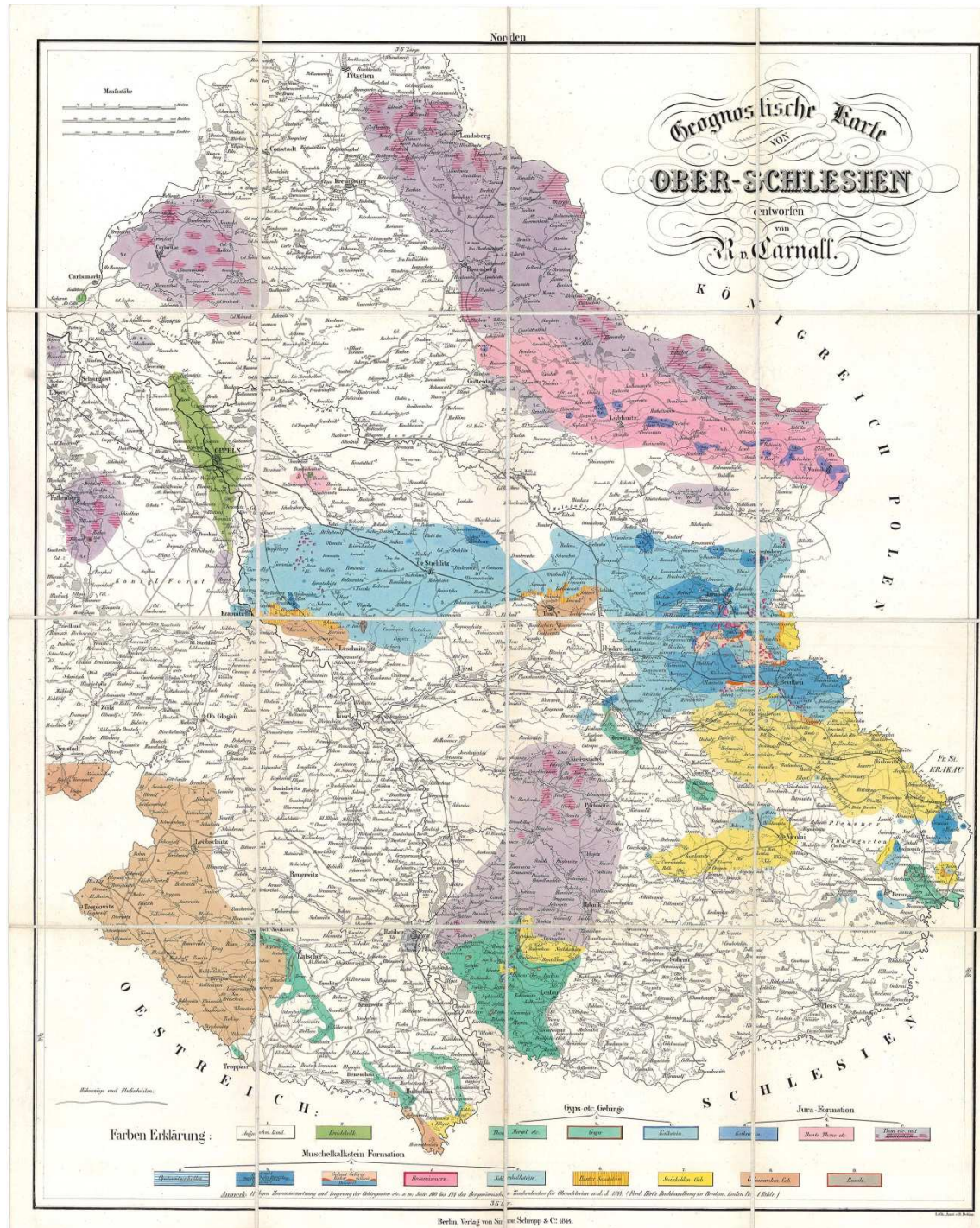
Ze zbiorów Biblioteki PIG

Rudolf von Carnall

(9.02.1804 Kłodzko – 17.11.1874 Wrocław)

Studiował górnictwo w Berlinie, a praktyki górnicze odbywał w kopalniach Wałbrzycha i Nowej Rudy. Po zakończeniu studiów pracował w Urzędzie Górniczym w Tarnowskich Górach. W 1839 r. został górmistrzem (Bergmeister) i założył Górnośląską Szkołę Górniczą, którą kierował do 1844 r. Później pracował jako urzędnik wysokiego szczebla w Bonn i Berlinie. W 1856 r. został starostą górniczym (Berghauptmann) i dyrektorem Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu.

Kolekcja KSW

Wilhelm von Haidinger

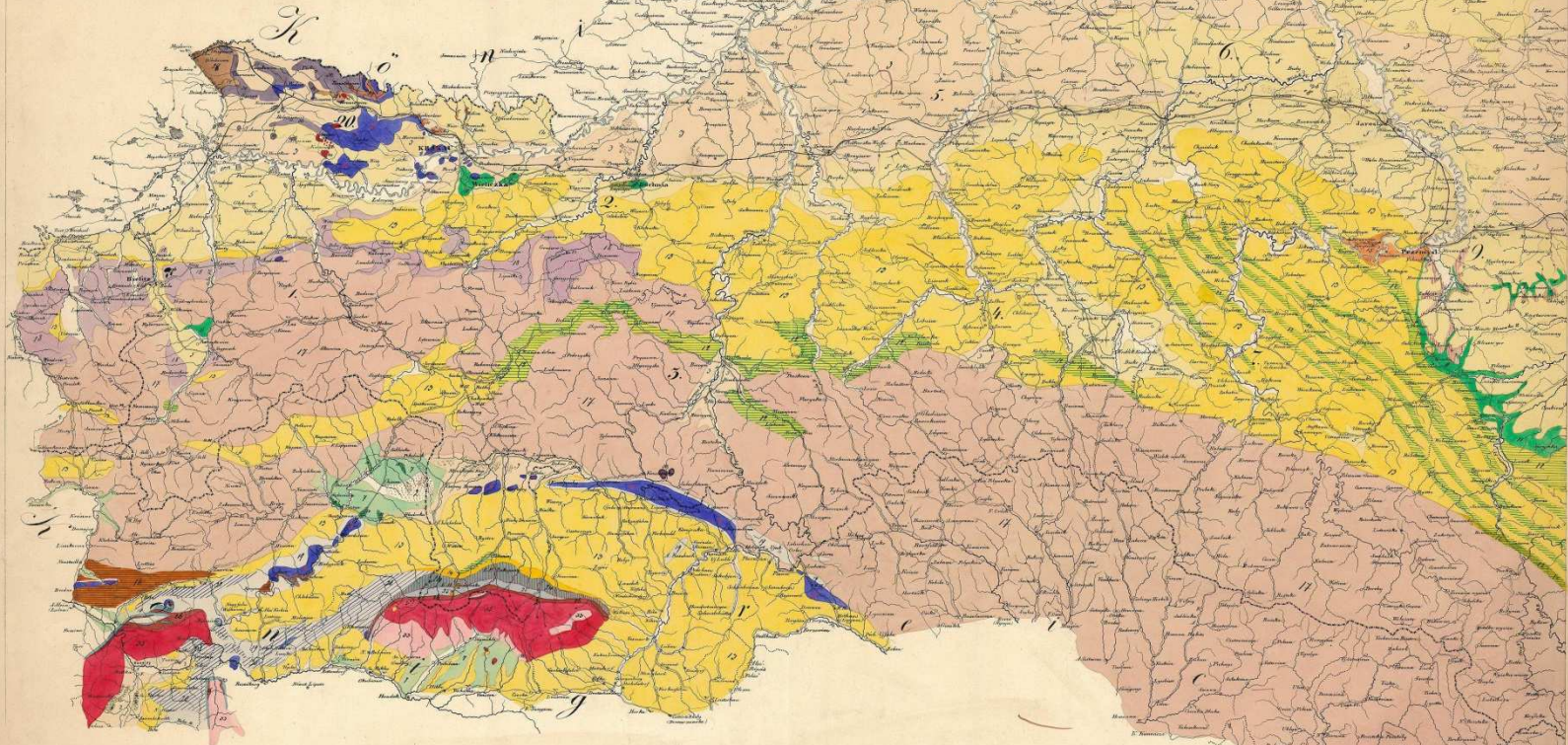
- **Wilhelm von Haidinger (5.02.1795-19.03.1971)**
- Studiował mineralogię w Grazu i w Szkole Górniczej we Freibergu. Był uczniem F. Mohsa i A.G. Wernera. W 1845 r. publikuje mapę „*Karte fur die osterreichischen Lander heraus*”, a w 1861 opracowuje „*Strassen Karte des Koenigreiches Galizien und Lodomerien*“. W 1848 roku zostaje Dyrektorem Kaiserlich-Konigliche Geologische Raichsanstalt w Wiedniu. Funkcje tę pełni przez 17 lat.

Życiorys i portret wg
<http://przyrodnicy-slascy.republika.pl/geolodzy>

STRASSEN-KARTE des KÖNIGREICHES GALIZIEN und LODOMERIEN.

OBERBERGANT
RISS-SAMMLUNG
H. 1. 1876

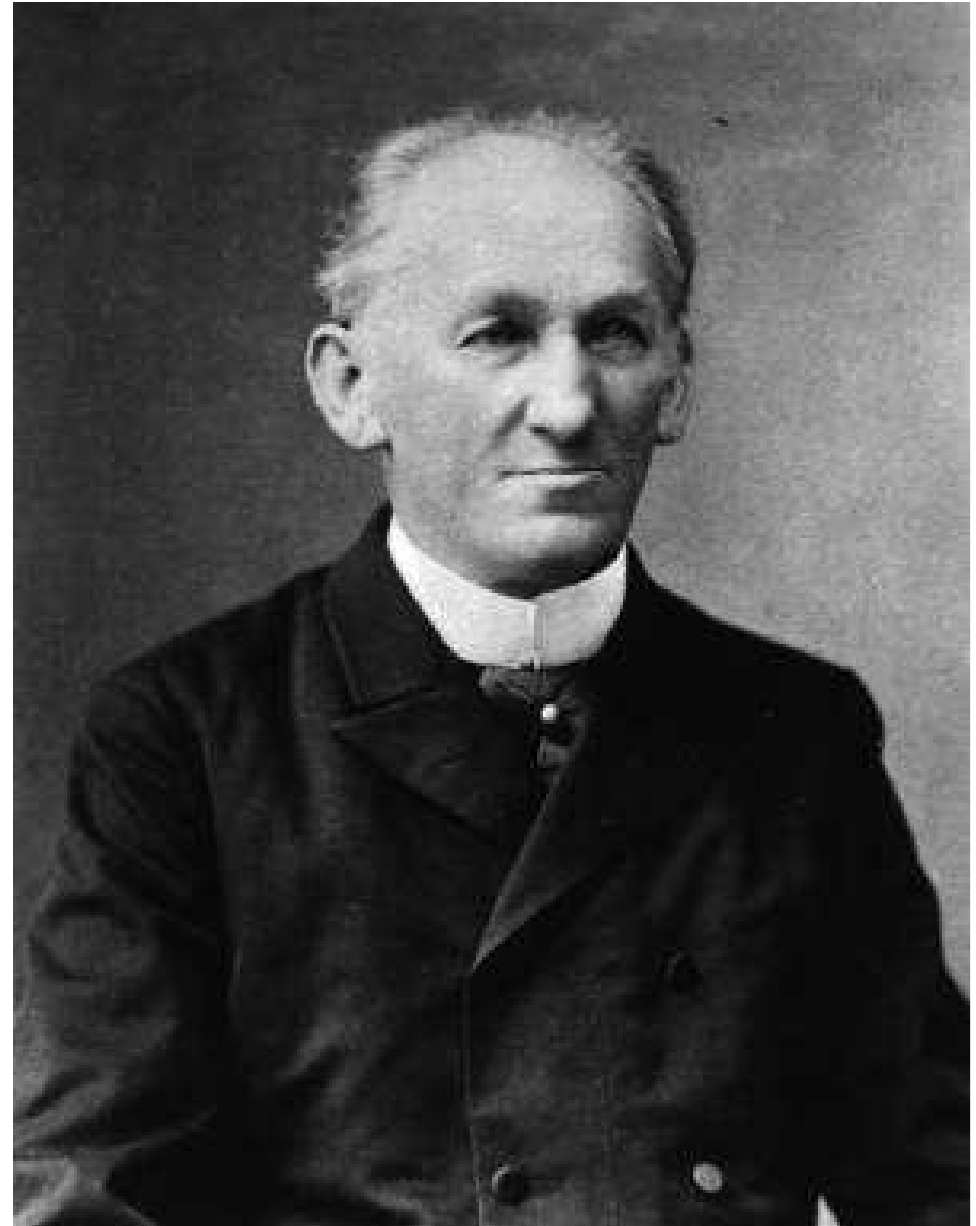
189°

Ze zbiorów CAG PIG

W. K. geologische Reichsanstalt
Wien, v. J. C. Neumann 1871
W. Haidinger, fecit

- **Ferdynand Roemer**
(5.05.1818-14.12.1891)
- Studiował prawo na Uniwersytecie w Getyndze, następnie od 1840 r. mineralogię i geologię w Berlinie. W 1855 roku zostaje Profesorem Uniwersytetu Wrocławskiego i kieruje Gabinetem Mineralogicznym. Wykłada geologię, mineralogię i paleontologię. Jego prace badawcze obejmują w większości obszar Śląska. Najważniejszym dziełem powstałym pod Jego kierunkiem jest potężna monografia Górnego Śląska „*Geologie von Oberschlesien*” (1870), stanowiąca swoiste objaśnienia do „*Geognostische Karte von Oberschlesien und den Angrenzenden Gebieten*”, która została opracowana w latach 1862-1870 na zamówienie niemieckiego Ministerstwa Handlu.
- wg M. i R. Syniawów, Przyroda Górnego Śląska nr 12/1999.

GEOGNOSTISCHE KARTE VON OBERSCHLESIEEN

UND DEN ANGRENZENDEN GEBIETEN,

im Auftrage des Königl. Preussischen Handelsministeriums
unter Mitwirkung des Königlichen Oberbergamts zu Breslau
und unter besonderer Beihilfe des O. Degenhardt, A. Halfar, Dr. H. Eck, A. Dondorff und J. Janik.

bearbeitet von
Dr FERD. ROEMER.

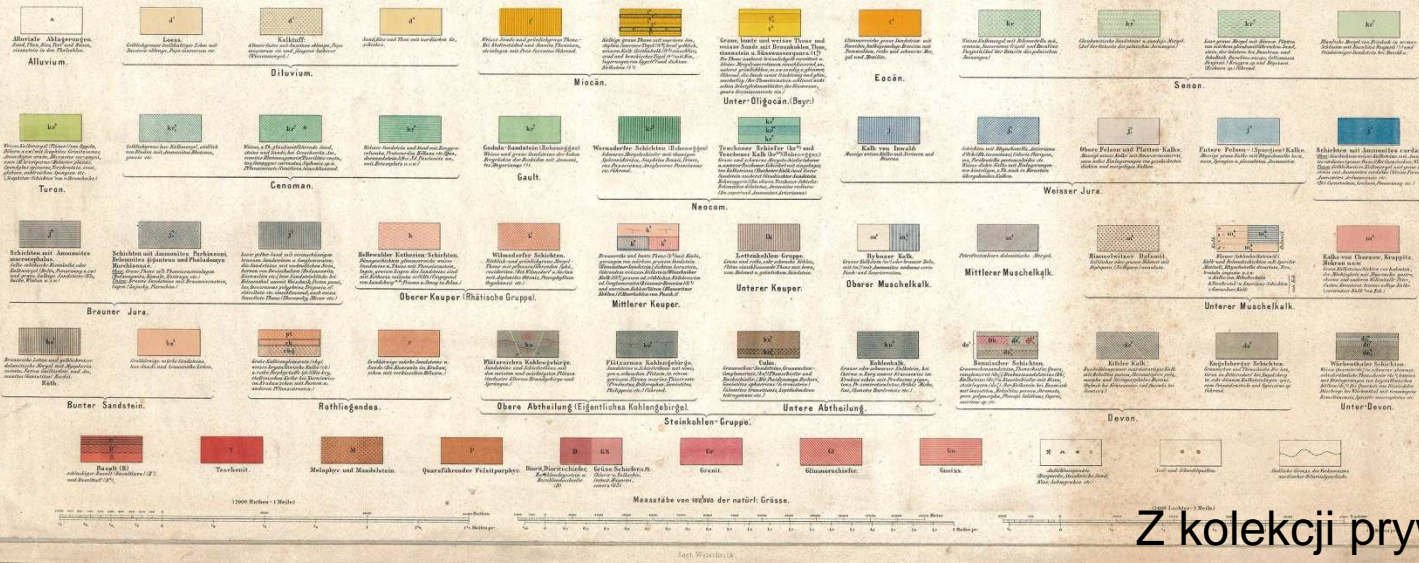
Berlin, Verlag der Landkartenhandlung von J.H. Neumann, Jäger Str. 25

in 12 Blättern
im Maasstab 1:100,000.

Lithographie und Farbendruck des Berliner Lithographischen Instituts.

BERG-INSPECTION
des Königl. Guido Haackel, Director.

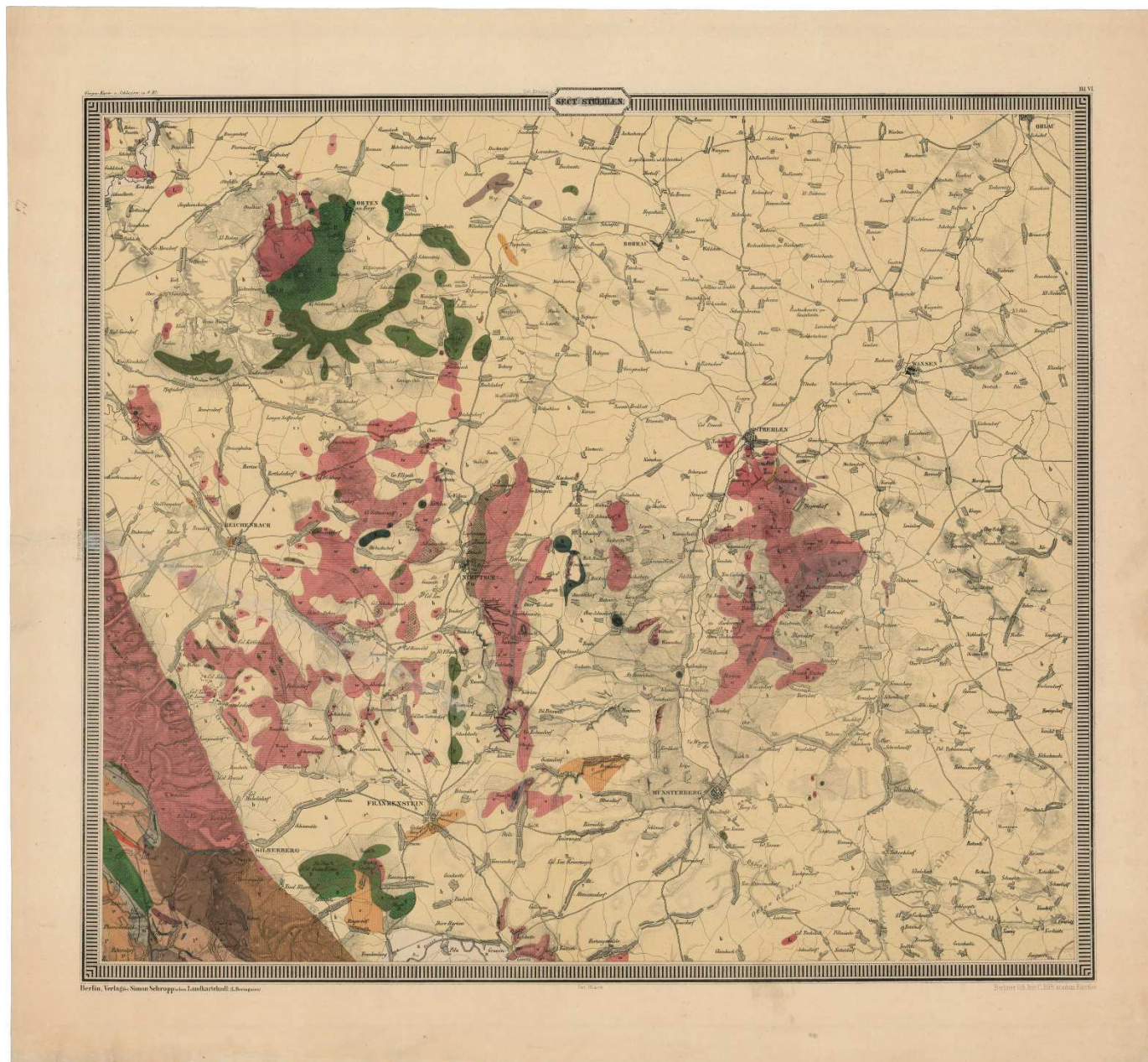
FARBEN-UND ZEICHEN-ERKLÄRUNG.

Z kolekcji prywatnej PK

3

Arkusz Strzelin

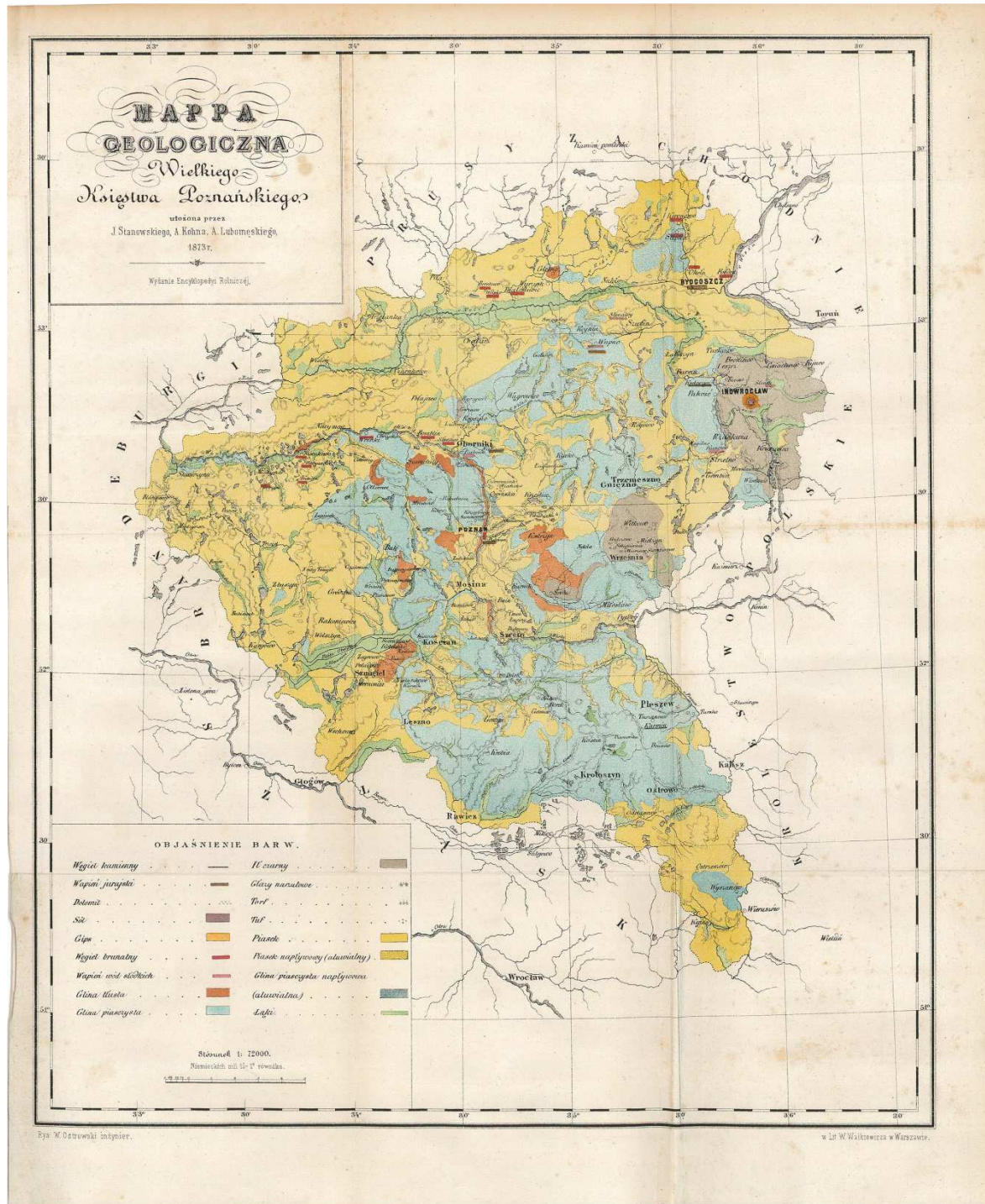

Z kolekcji prywatnej KSW

Encyklopedia Rolnicza (1873-1879)

W tomie 2 Encyklopedii znajduje się hasło Geologia z tekstem objaśniającym o objętości 100 stron, a załącznikami do niego są 3 mapy:

- Wincenty Kosiński - *Mappa Geologiczna Królestwa Polskiego*
- J. Stanowski, A. Kohn and A. Lubomęski - *Mappa Geologiczna Wielkiego Księstwa Poznańskiego*
- Karol Langie - *Mappa Geologiczna Królestwa Galicji i Lodomerii*

- **Franz von Ritter Hauer**
(30.01.1822 – 20.03.1899)
- Austriacki geolog i paleontolog. Od 1849 roku pracował w cesarskiej służbie geologicznej, którą kierował w latach 1866-1885. Był autorem wielu map geologicznych, m.in. „*Geologische Uebersichtskarte der osterreichisch-ungarischen Monarchie*“ i „*Geologische Karte von Osterreich-Ungarn*“.

wg Geologicke mapy
Evropy (1780-1918)CGS,
GSSR, 2004

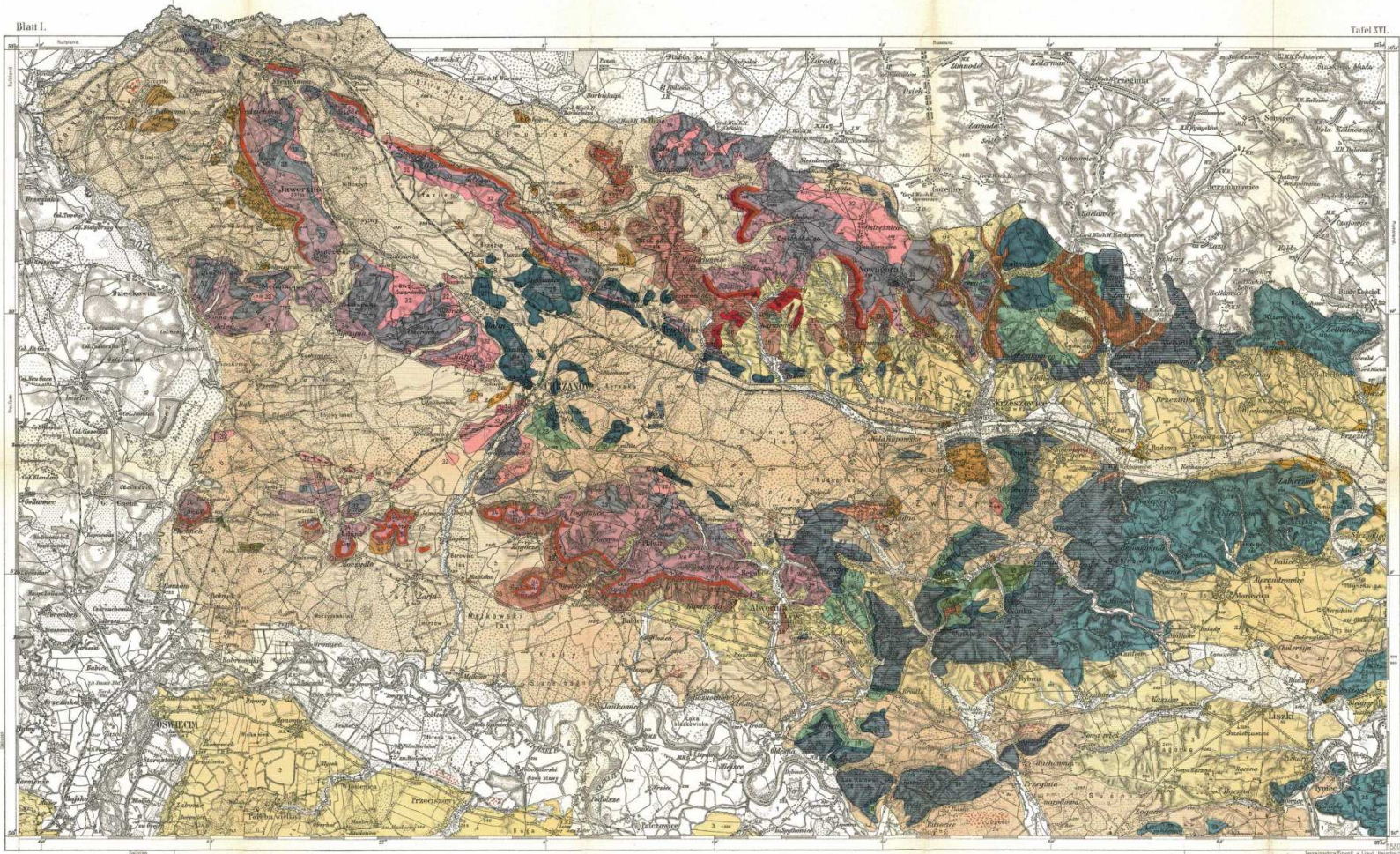

Z kolekcji prywatnej KSW

- **Emil Ernst August Tietze (15.06.1845-4.04.1931)**
- Studiował geologię na Uniwersytetach we Wrocławiu i Tybindze. Od 1870 r. pracuje w Kaiserlich-Königliche Geologische Reichsanstalt w Wiedniu. W 1902 roku zostaje dyrektorem tej instytucji. Zajmował się głównie geologią regionalną i kartografią geologiczną ziem Monarchii Austro-Węgierskiej. Publikuje wiele map geologicznych z terenu Bośni i Hercegowiny, Górnego Śląska i Galicji.

wg Geologicke mapy Evropy (1780-1918)CGS, GSSR, 2004.

- 1 Alluvium
- 2 Basalt
- 3 Löss
- 4 Sand
- 5 Schotter
- 6 Nordische Blöcke
- 7 Neogen im Allgemeinen
- 8 Aulkerkathane Gyps führende Schichten
- 9 Obere Kreide
- 10 Oberer Felsenkalk
- 11 Unterer Felsenkalk
- 12 Carpathaschichten
- 13 Brauner Jura
- 14 Keuper (obere Trass)
- 15 Obere Muschelkalk
- 16 Mittlerer
- 17 Untere Muschelkalk
- 18 Erländer Dolomit
- 19 Wellenkalk
- 20 Eich
- 21 Porphyry
- 22 Gneis
- 23 Sandstein und Thon
- 24 Kammerer Kalk
- 25 Productive Kohlenformation
- 26 Kohlenkalk
- 27 Devon
- 28 Porphy
- 29 Metaporphyr
- 30 Trachyischer Porphy

Jahrbuch der k. k. Deutsches Reichsanstalt Bd. XXXVI 1882
 Herausgegeben von Alfred Hildebrand, k. k. Hof- u. Universitäts-Sachverständiger in Wien.

K. k. militär-geographisches Institut
 Wien, allseitig vorhanden

Z kolekcji prywatnej PK

- **Ernst Dathe (22.10.1845-21.05.1917)**
- Studiował nauki przyrodnicze na Uniwersytecie w Lipsku. Od 1880 r. pracował w pruskiej służbie geologicznej. Badania prowadził m.in. w Górach Sowich. Badał również utwory glacialne w Sudetach.

wg Geologicke mapy Evropy
(1780-1918) CGS, GSSR,
2004.

Leopold Bacewicz

Geolog, który odkrył złoża ropy naftowej na Sachalinie, do dzisiaj jest tam osobą znaną i wpływającą na pozytywny stosunek ludności miejscowej do Polaków”

Ze strony internetowej Związku Sybiraków

58° 45' 59° 0' 59° 15' 59° 30' 59° 45' 60°

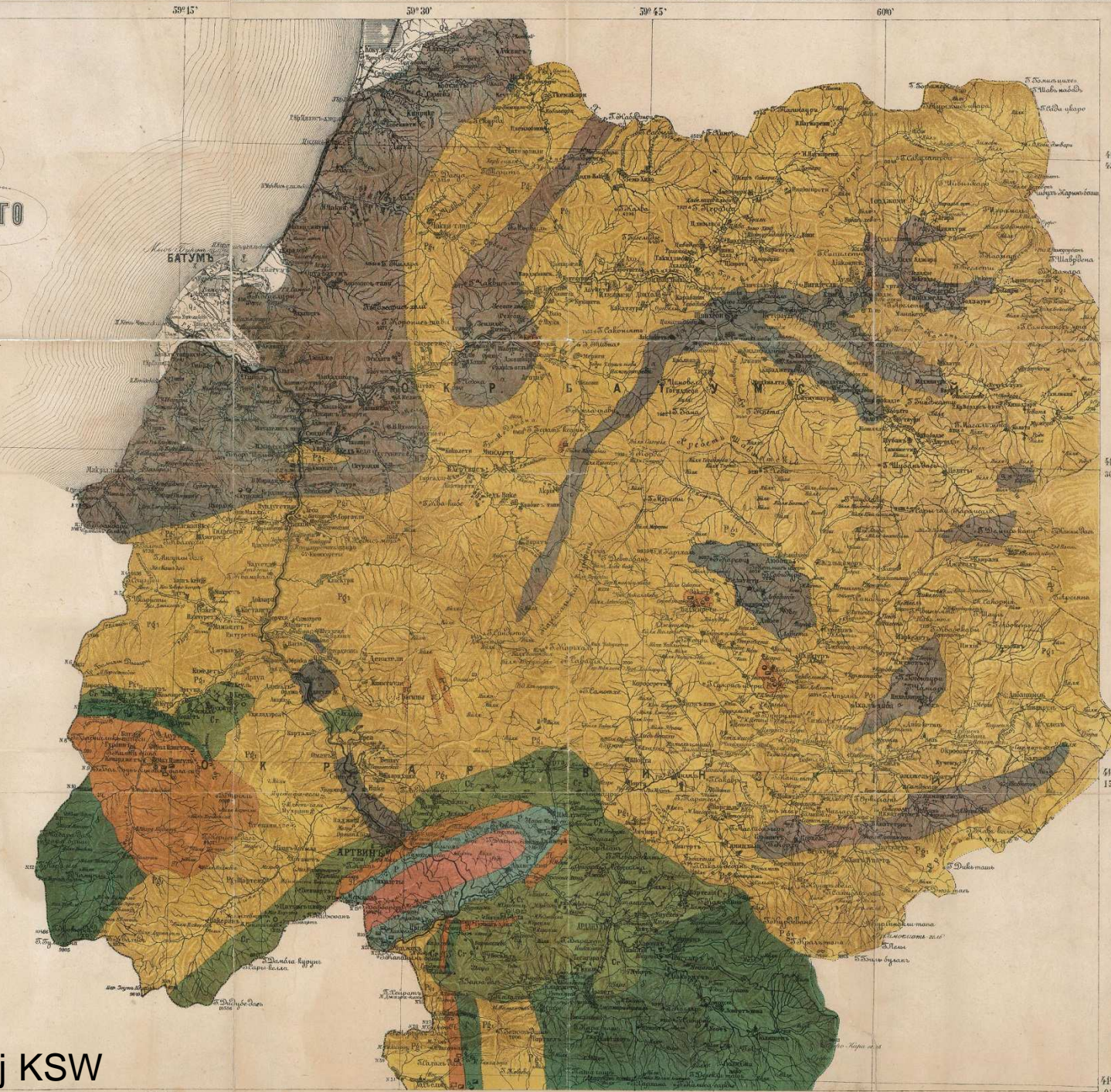
41° 45' 41° 30' 41° 15' 41° 0'

**ГЕОЛОГИЧЕСКАЯ
КАРТА
БАТУМСКАГО И АРТВИНСКАГО
ОКРУГОВЪ
КУТАЙССКОЙ ГУБЕРНІИ**

СОСТАВИЛЪ
Горный инженеръ А. С. Блаженко.
1886 Г.

ИЗЪЯСНЕНІЕ КРАСОКЪ И ЗНАКОВЪ:

- Q₂ Собранные отложения
- P₂ Антрац.
- С₂ Иск.
- Р Палеозойскіе песчаныя и известняк. слани
- У Граниты и сиениты.
- Д Діабазы, доломиты и ихъ порфириты.
- В Везувіиты, андезиты и ихъ лава и туфы.
- И Ибриты и фельзитовыя порфириты.
- Железные руды
- ⊖ Марганцовыя
- ⊕ Свинцовыя
- Цинковыя
- Медныя
- Урановыя
- Графиты
- △ Асбесты
- Матеріальныя ископаемыя
- Старыя рудныя
- Пространіе и паденіе пластовъ
- × Метаморфическія складки
- × Силіциевыя складки
- Железныя дороги
- Шоссе
- + Разваж. крутизна
- ⚡ Монастыри
- ⊕ Церкви
- ⊙ Разваж. Церкви

Масштабъ 5 Вѣр. въ дюймѣ

Z kolekcji prywatnej KSW

41° 0'

- **Karol Bohdanowicz
(29.1.1864-5.06.1947)**
- Studiował w Instytucie Górniczym w Petersburgu. Wielki badacz Syberii. Organizował ekspedycje badawcze do Tybetu, Gór Kunlun, na Kamczatkę, Półwysep Czukocki i na Alaskę. Prowadził prace geologiczne związane z budową kolei transsyberyjskiej. Odkrywa złoża złota, węgla kamiennego, soli kamiennej, nefrytu. W 1901 roku zostaje powołany do Komitetu Geologicznego w Petersburgu, w latach 1914-1919 jest jego dyrektorem. Prowadzi też wykłady w Instytucie Górniczym. Po wojnie wyjeżdża do Polski i zostaje Profesorem Akademii Górniczej w Krakowie kierując Katedrą Geologii. W 1937 r. zostaje Dyrektorem PiG.

Hugo Zapałowicz (15.11.1852-20.11.1917)

Studiował prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, lecz w następnych latach poświęcił się przede wszystkim naukom przyrodniczym (botanice i geologii). Był też podróżnikiem i w latach 1888-1890 odbył podróż dookoła świata, co opisał w książce „*Jedna z podróży dookoła świata*”. Opracował mapę geologiczną Patagonii. Był działaczem Towarzystwa Tatrzańskiego, znakował szlaki turystyczne w rejonie Babiej Góry, doprowadził do zbudowania na Babiej Górze schroniska turystycznego, noszącego dzisiaj jego imię. Zmarł jako jeńiec wojenny w Pierowsku (Turkiestan Zachodni).

Pomnik Hugo Zapałowicza
i Władysława Szafera w Zawoi

ALOJZY ALTH. Fotografia z Albumu J. Majera, Biblioteka Oddziału PAN w Krakowie

- **Alojzy Alth**
(2.06.1819 – 4.06.1886)
- Doktor prawa, z zamiłowania przyrodnik, Profesor mineralogii Uniwersytetu Jagiellońskiego, twórca Sekcji Geologicznej Komisji Fizjograficznej założonej w 1866 r. przy Towarzystwie Naukowym Krakowskim, jeden z pomysłodawców opracowania i wydania Atlasu Geologicznego Galicji i pierwszy redaktor tej edycji. Wydał ponad 40 prac o tematyce geologicznej, w języku polskim, niemieckim i francuskim.

duża karta

WYDAWNICTWO KOMISJI FIZYOGRAFICZNEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE.

ATLAS GEOLOGICZNY GALICJI.

ZESZYT XV.

KART SIEDM:

Chwałowice (VII. 1), Tarnobrzeg (VI. 2), Nisko i Rozwadów (VII i VIII. 2), Szczucin i Nowe Miasto Korczyn (IV i V. 3), Mielec i Majdan (VI. 3), Ujście Solne (IV. 4), Tarnów i Dąbrowa (V. 4).

OPRACOWAŁ

PROF. A. M. LOMNICKI.

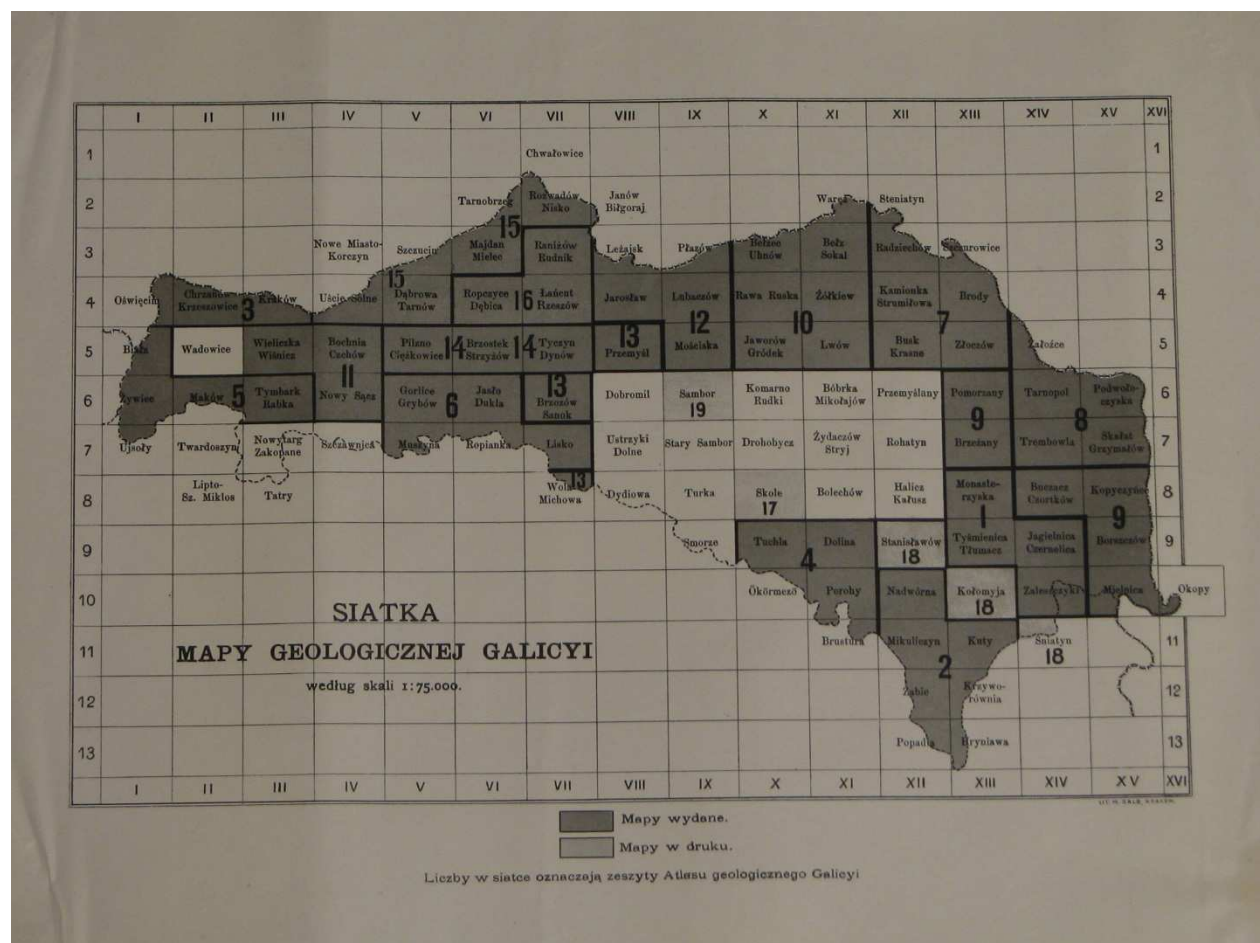

KRAKÓW
DRUKARNIA UNIWERSYTETU JACIELLOŃSKIEGO
i pod zarządem Józefa Filimonowicza.
1904.

Z kolekcji prywatnej KSW

Autorzy Atlasu Geologicznego Galicji:

- Alojzy Alth
- Franciszek Bieniasz
- Emil Habdank-Dunikowski
- Wilhelm Fridberg
- Józef Grzybowski
- Marian Łomnicki
- Jarosław Łomnicki
- Piotr Miączyński
- Władysław Szajnocha
- Wawrzyniec Teisseyre
- Tadeusz Wiśniowski
- Victor Uhlig
- Kazimierz Wójcik
- Stanisław Zaręczny
- Rudolf Zuber

- **Stanisław Zaręczny**
(6.05.1848-23.07.1909)
- Studiował nauki przyrodnicze we Lwowie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Współpracownik A. Altha i komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności. Badania geologiczne prowadził na Podolu, Tatrach, Karpatach. Szczytowym Jego osiągnięciem jest monograficzne opracowanie geologii obszaru krakowskiego i dwa arkusze Atlasu Geologicznego Galicji: Kraków i Chrzanów (4 mapy), wydane jako Zeszyt 3 AGG.

Z kolekcji prywatnej KSW

- **Władysław Szajnocha (28.06.1857-1.08.1928)**
- Studiował we Wiedniu pod kierunkiem Edwarda Suessa i Melhiora Neumayra. W 1886 roku objął kierownictwo Gabinetu Mineralogicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego i kierował nim przez 42 lata! W pracy zawodowej zajmował się przede wszystkim Karpatami. Jest autorem największej ilości arkuszy map wchodzących w skład Atlasu Geologicznego Galicji. Przez wiele lat był Prezesem Towarzystwa Tatrzańskiego. Był jednym z założycieli Polskiego Towarzystwa Geologicznego i jego pierwszym Prezesem.

WŁADYSŁAW SZAJNOCHA. Fotografia ze zbiorów Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

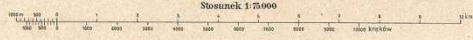
Objasnienie (Farben- u. Zeichenerklärung)

- Aluwium (Alluvium)
- Dyluwium rzeczne (Fluviales Diluvium)
- Glina mamulowa (Loess)
- Piaskowiec magórski (Magora Sandstein)
- Górny Eocen, bez bliższego oznaczenia (Ober-Eocän, ohne nähere Bestimmung)
- Piaskowiec ciężkowicki (Ciechocin-Sandstein)
- Łupki menillifowe (Menillit-Schiefer)
- Czerwone ify (Roth Thone)
- Warszwy inoceramowe (Inoceramen-Schichten)
- Form. kredowa (Kreide-Form.)
- Kierunki upad warstw (Streichen u. Fallen d. Schichten)
- Znaczniejsze kamieniołomy lub odsłonięcia (Bedeutendere Steinbrüche u. Aufschlüsse)
- Kopalnie oleju skalnego (Erdöl-Gruben)
- Zaniechane kopalnie oleju skalnego (Aufgelassene Erdöl-Gruben)
- Zróżka siarczane (Schwefelquellen)
- Punkty z numulitami lub innymi ołwornicami (Vorkommen von Numuliten oder anderen Foraminiferen)

Wyk. w c.k. Zakładzie wojsk. geograficznym w Wiedniu.

Skala 1:75,000

Badania geologiczne przeprowadził Dr. W. Szajnocha w r. 1880, rewizję w r. 1891.

Wyd. nakładem Wydziału Krajowego Królestwa Galicji i Lodomeryi.

Z kolekcji prywatnej KSW

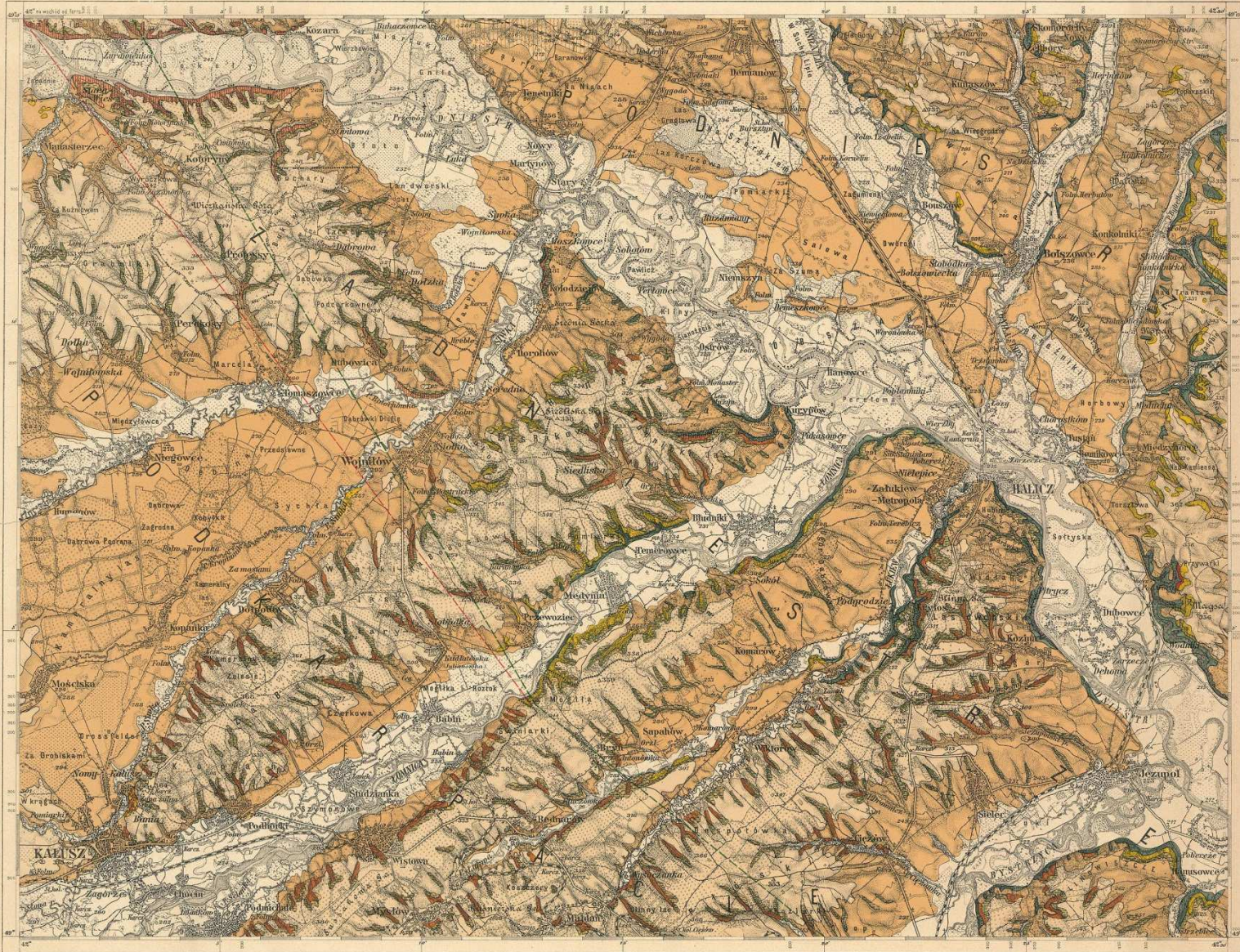
Wawrzyniec Teisseyre

(10.08.1860 Kraków – 2.04.1939 Lwów)

W latach 1878-1883 studiował geologię i paleontologię na Uniwersytecie Wiedeńskim, studiując jednocześnie na Akademii Górniczej w Leoben. W 1885 r. został członkiem Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności i prowadził prace geologiczne na terenie Podola. W 1895 r. został zaproszony przez rząd Rumunii, gdzie z powodzeniem prowadził badanie formacji naftowych. Badał obszary przedgórze Karpat Wschodnich i Południowych. Jego zasługi dla rumuńskiego przemysłu naftowego zostały docenione i w 1910 r. otrzymał Order Korony rumuńskiej w stopniu oficerskim. W 1910 r. został profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Filozofii swojego macierzystego uniwersytetu lwowskiego. W 1919 r. rozpoczyna pracę w Państwowym Instytucie Geologicznym, a w 1921 r. objął stanowisko wicedyrektora, a w 1923 r., na krótko, został szefem nowo powołanego Wydziału Naftowo-Solnego. Decyzją Ministra Przemysłu i Handlu został nagle w listopadzie 1923 r. zwolniony z pracy w PIG, a już w lutym 1924 r. przeniósł się na Politechnikę Lwowską, wykładając równocześnie na Uniwersytecie Lwowskim. Z tymi uczelniami był związany aż do swej śmierci.

Wychodząc z analizy geologicznej wskazał na to, że zachodni brzeg platformy wschodnioeuropejskiej ma charakter rozłamowy, a struktura ta nosi obecnie nazwę sfrefy Teisseyre'a-Tornquista

Objasnienie (Erklärung)

- Utwory napływowe (Alluvialbildungen)
- Traweryn (Travertin)
- Glina mamutowa (Löss)
- Glina odtkowa (Blocklehm)
- Żwiry rzeczne karpackie i towarzyszące im piaski (Karpatischer fluvialer Schotter und seine Begleitstände)
- Piaski eluwialne (Eluvialstände)
- Piaskowiec i piasek (Sandstein und Sand)
- Gips i warstwy towarzyszące mu (Gips und seine Begleitlichkeiten)
- Warstwy baranowskie (Baranower Schichten)
- Il i margiel (Ton und Mergel)
- Il i margiel o złożach solnych (Salzlagern)
- Kreda senońska (Senon)
- Kreda z inoceramami (Kreide mit Inoceramen)

Aluwium (Alluvium)

Dylawium (Diluvium)

Miocen: Piętro brzoziemnonośkie (Miozän: Mittelranstufe)

System kredowy (Kreidestem)

Granica między przypodolską krainą gipsu a podkarpacką formacją solną (Grenze zwischen der subpodolischen Gips- und der subkarpatischen Salzformation)

Przedkarpacka granica wynurzania się kredy podolskiej (Vorkarpatische Grenze des Auftauchens der podolischen Kreide)

Wyk. w o. i. k. Zakładzie wojskowym geograficznym w Wiedniu.

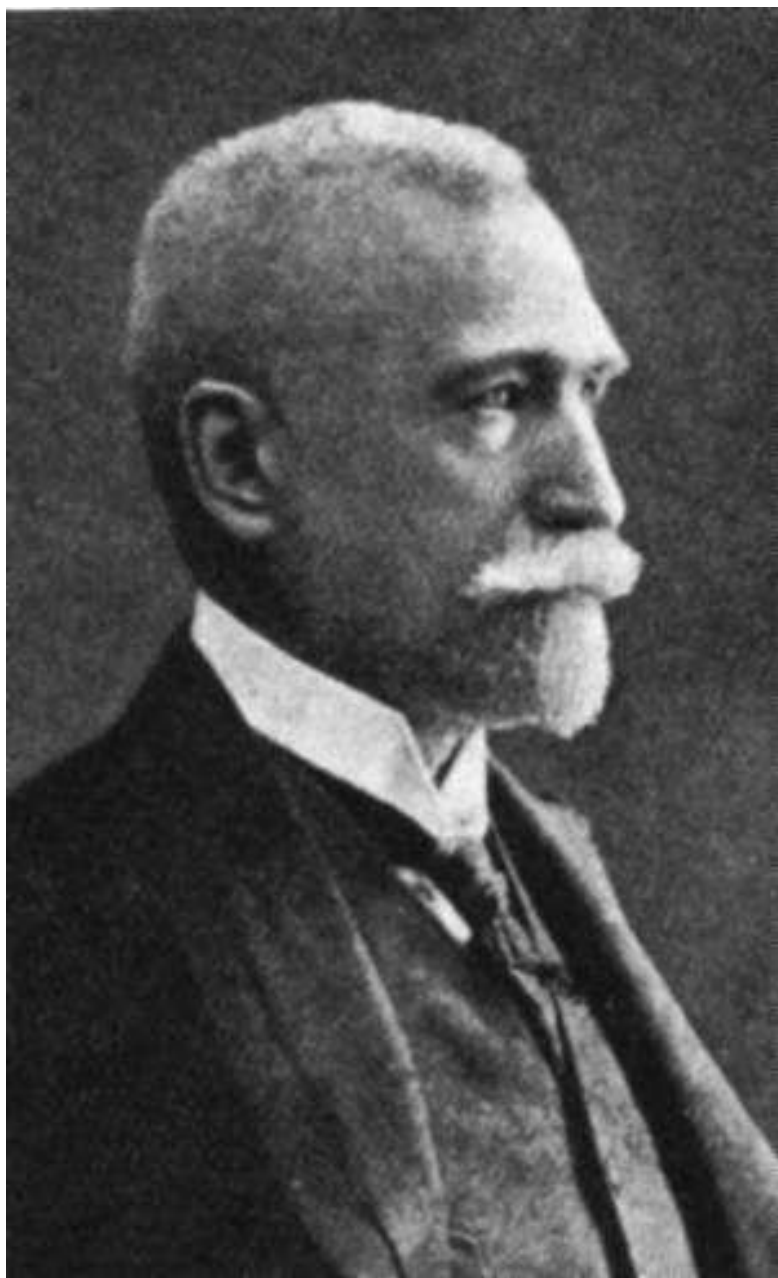
Skala 1:75,000

Badania geologiczne przeprowadził Dr. W. Teisseyre w roku 1896.

Wyd. nakładem Akademii Umiejętności w Krakowie.

Z kolekcji prywatnej KSW

Victor Uhlig

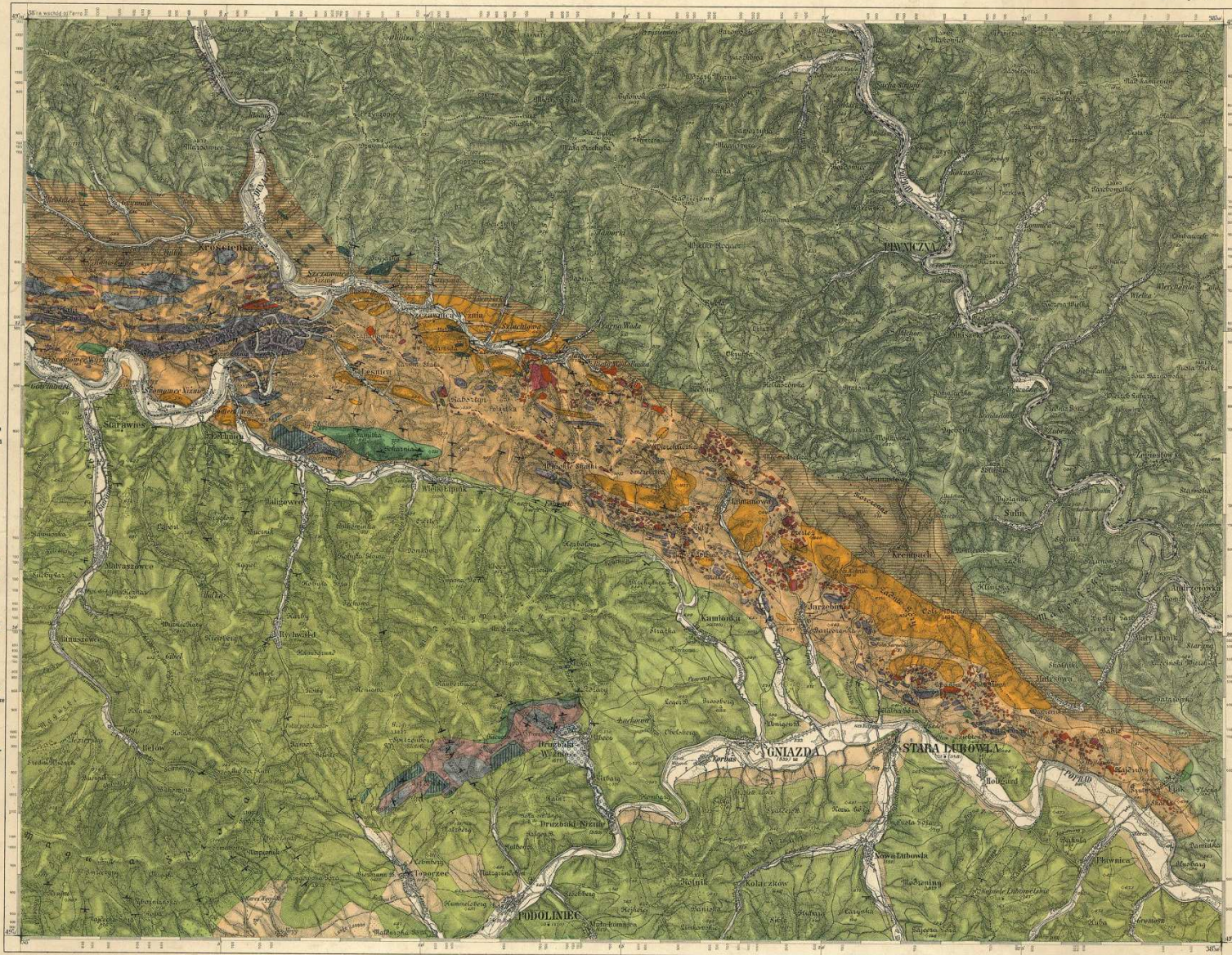
(2.01.1857 Leskowiec-4.06.1911 Karlove Vary)

Austriacki geolog i paleontolog.

W 1891 r. zostaje Profesorem Politechniki w Pradze, a od 1900 r. również Profesorem Uniwersytetu w Wiedniu. Poświęcił się w całości badaniom budowy geologicznej Karpat. Swoje wieloletnie badania publikuje w szeregu prac: „*Über die Geologie des Tatragebirges*” (1897, 1898), zawierającą mapę Tatr, która następnie została wydana w XXIV zeszycie Atlasu Geologicznego Galicji (1912 r.), „*Bau und Bild der Karpathen*” (1903), „*Über die Tektonik der Karpathen*” (1907). W opracowaniu V. Uhliga ukazało się polskie tłumaczenie monumentalnego dzieła M. Neumayra „*Dzieje Ziemi*” (1908 i 1912).

68790
15

- Trias (Trias)
 - Dolomit (Dolomit)
 - Kapler pęty (Kopfer Keuper)
- Wierchy prostackie (Greiner Schichten)
- Plamisty wapień marglowy (Fleckenmergelkalk)
- Margiel plamisty z gat. H. opalinum i ty z gat. H. Murellsonae (Fleckenmergel mit H. opalinum und Tyse mit H. Murellsonae)
- Dogger wapień krynowy (Dogger-Kriadolitkalk)
- Czerwony wapień solny (zwap. zonyficzny), wapień brzołpnowy i krynowy (malin i tyron) (Roter Kriadolitkalk (Zerastyzer Kalk, Bröckelmergel und Schichtenkalk (Malm und Tithon))
- Warstwy podnieślowe (Dogger) (Podonieselschichten (Dogger))
- F. piaszczysta (Piaszczyst)
- Stare wapienie rogówcowe, wapień apytchowy (malin i neckom) (Graue Hornsteinkalk, Apytchowskalk (Malm und Neckom))
- Kreda górną (Oberkreide)
 - Margiel pachwałki, piaskowce nocera-mowe z korymbum, szeptoc-sandstone (Mergel Pachwanki, Nocera-mowe Sandstein mit Korymbum, Szeptoc)
 - Grudziawicowe piaskowce i szeptoc (Grudziawic Sandstein und Konglomerat)

- Zapieciec numulitowy, szeptoc-słownik, wapień szeptocowy (z piaszczystą i rogówką) (Numulitenmergel, Szeptoc-Konglomerat, Apytchowskalk (piaszczysty i rogówkowy))
- Siniszare łupki, piaskowce horyzontowe, szeptoc (Blaugraue Schiefer, Horizontalsandstein, Kronglomerat)
- Piaskowce magórski (z piaszczystą) (Maguransandstein (piaszczysty))
- Piaskowce, łupki, szeptoc numulitowy (z rogówką) (Sandstein, Schiefer, Numulitenkonglomerat (rogówkowy))
- Łupki męśliczki (z piaszczystą) (Mensilschiefer (piaszczysty))
- Andezyt (Andesit)
- Loes i gлина ze zwiazani i spoda (Löss und Lahn mit Schluffunterlage)
- Zwiny tarasowane (Terrassenschotter)
- Martwa wapień (Kalk)
- Aluwium (Alluvium)
- Biłg i spad warstw (Falten und Störungen der Schichten)

Wyk. w c. i k. Zakładzie wojsk. geograficznym w Wiedniu.

Skala 1:75.000.

Opracował Prof. Dr. W. Uhlig.

Z kolekcji prywatnej KSW

PAMIĘTNIK
FIZYJOGRAFICZNY

WYDAWANY STARANIEM

E. Dziewulskiego i Br. Znatowicza.

—♦♦♦♦—

Tom I.

Dział I. METEOROLOGIA I HYDROGRAFIA.—Dział II. GEOLOGIA Z CHEMIĄ —Dział III.
BOTANIK I ZOOLOGIA.—Dział IV. ANTHROPOLOGIA —Dział V. MISCELLANEA.

16 tablic rysunków.

WARSZAWA.

Druk K. Kowalewskiego, Krótowska 23.

1881.

1 KSIĘGOZBIORU
Z. GŁOCCIA

Z kolekcji prywatnej KSW

• **Józef Siemiradzki
(28.03.1858-12.12.1933).**

- Studiował nauki przyrodnicze na Uniwersytecie w Dorpacie (obecnie Tartu w Estonii). Od 1887 r. pracował na Uniwersytecie we Lwowie, dochodząc w 1926 roku do stanowiska Rektora tej uczelni. Był znakomitym obserwatorem otaczającego go świata i wielkim podróżnikiem. Jego praca doktorska dotyczyła geologii Martyniki, a habilitacyjna – andyjskich andezytów. Spośród 260 pozycji Jego autorstwa 150 dotyczyło nauk geologicznych. Do najważniejszych należy zaliczyć „*Mapę geologiczną Królestwa Polskiego, Galicji i krajów przyległych*” (wspólnie z E. Habdankiem-Dunikowskim)(1891) wraz z tekstem objaśniającym opublikowanym w Pamiętniku Fizjograficznym oraz monograficzne dzieło „*Geologia ziem polskich*” (1903 i 1909).
- Był wielkim patriotą, brał czynny udział w obronie Lwowa. W 1930 roku w uznaniu na swoje zasługi został mianowany Komandorem Orderu Polonia Restituta.

MAPA GEOLOGICZNA GÓR KIELECKICH II

ulożył J. SIEMIRADZKI

Skala (Echelle)
1:100,000

CARTE GÉOLOGIQUE
DES MONTAGNES DE KIELCE

tracée par J. SIEMIRADZKI.

SKALA BARW. EXPLICATION DES COULEURS.

UTWORY CZWARTORZĘDOWE. FORMATIONS QUATÉRIAIRES.		UTWORY TRZECIORZĘDOWE. FORMATIONS TERTIAIRES.	
1. Nijpcy Alluvium	2. Łęka Loess	3. Piaszczyste Subst. aluwialna	4. Mułki Mudstone
UTWORY KREDOWE. FORMATION CRÉTACE.		UTWORY JURAJSKIE. FORMATIONS JURASSIQUES.	
UTWORY TRIASOWE. FORMATIONS TRIASSIQUES.		UTWORY PERMSKIE. FORMATIONS PERMIENNES.	
5. Rępnice Rhenan	6. Wapien. masywowy Masse calcaire	7. Piaszczyste piły Grès bigarré	8. Piaszczyste czerwone Grès rouge
UTWORY DEWONSKIE. FORMATIONS DEVONIENNES.		UTWORY SYLURSKIE. FORMATIONS SILURIENNES.	
9. Główny Superieur	10. Średni Moyen	11. Sylur górny Silurien supérieur	12. Sylur dolny Silurien inférieur

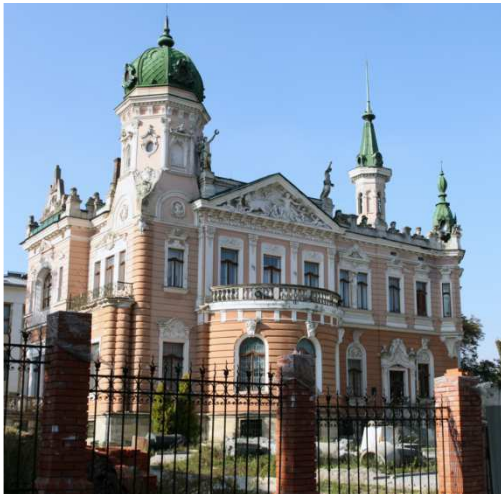

Z kolekcji prywatnej KSW

Emil Habdank Dunikowski

(13.12.1855 Brzeżany – 24.06.1924 Lwów)

Profesor Uniwersytetu Lwowskiego. Przedsiębrał naukowe podróże do Stanów Zjednoczonych i Meksyku. Na tej podstawie napisał szereg książek m.in. Meksyk i szkice z podróży po Ameryce oraz Od Atlantyku poza Góry Skaliste. Był znawcą geologii złóż ropy naftowej. W Polsce zajmował się badaniami geologicznymi Karpat. Wspólnie z W. Siemiradzkim opracował w 1891 r. mapę geologiczną Królestwa Polskiego, Galicji i krajów ościennych.

Eklektyczna willa E. Habdanka Dunikowskiego we Lwowie
– obecnie siedziba Muzeum Sztuki Ukraińskiej

Józef Grzybowski

(17.03.1869 Kraków -17.02.1922, Kraków)

Studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, był słuchaczem wykładów z geologii i paleontologii. Po studiach zgłębiał wiedzę geologiczną podróżując do Niemiec, Rosji, Francji, Włoch i Peru. Od 1900 r. pracuje na UJ, gdzie w 1908 r. zostaje Profesorem. Zajmował się przede wszystkim badaniami mikropaleontologicznymi i ich wykorzystaniem do badań ropności obszarów. Był uznanym ekspertem w dziedzinie poszukiwań naftowych. W 1912 r. opracował „Przeglądową mapę geologiczną ziem polskich” w skali 1:1 500 000, a w 1919 r. „Mapę obszarów naftonośnych Karpat polskich” w skali 1:200 000. Działał w Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności, kierował działalnością Uniwersytetu Ludowego w Krakowie. Dzięki jego staraniom powstała Stacja Geologiczna w Borystawiu.

**Jan Czarnocki
(24.05.1889-16.12.1951)**

Studia geologiczne odbył na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie i na Uniwersytecie Jagiellońskim. W pracy badawczej skupił się na obszarze Gór Świętokrzyskich i zapadliska przedkarpackiego. Bardzo dużo uwagi poświęcał zagadnieniom złóż surowców mineralnych.

W 1919 r. zostaje asystentem w Katedrze Geologii na Uniwersytecie Warszawskim, rozpoczyna również pracę w Państwowym Instytucie Geologicznym. W tym też roku publikuje „*Mapę geologiczną środkowej części Gór Świętokrzyskich w skali 1:100 000*”, która jest pierwszym wydawnictwem PIG.

Dyrektorem PIG zostaje w 1947 r.

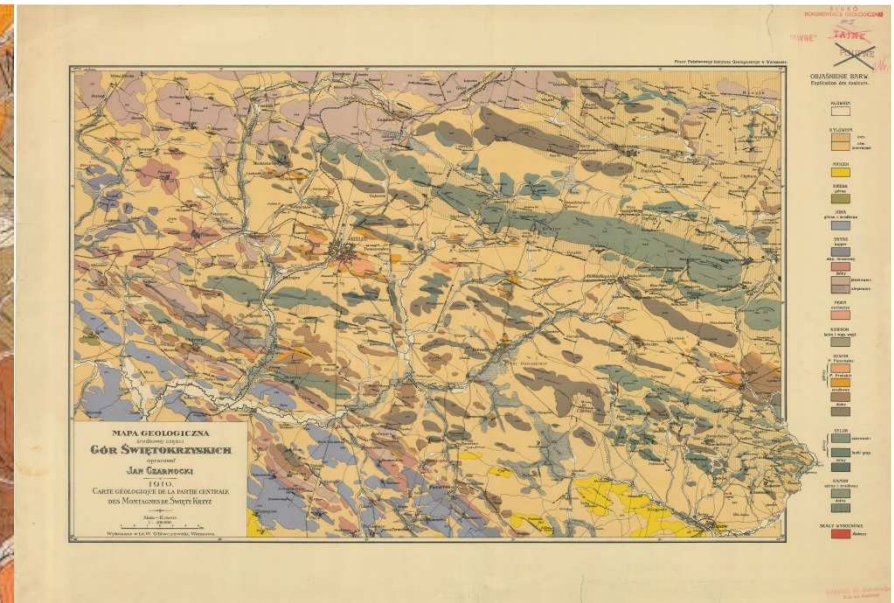
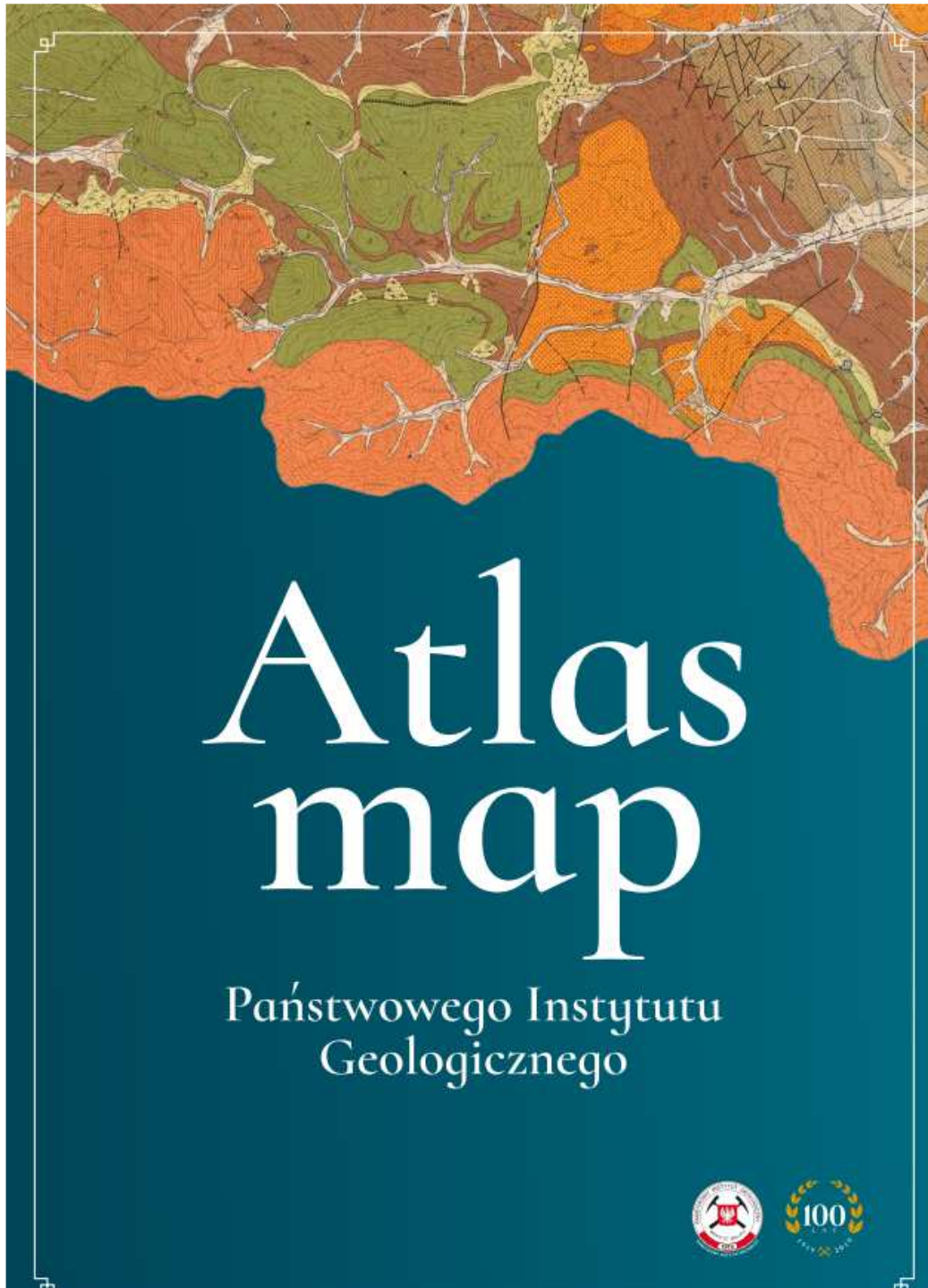

**Portret Jana Czarnockiego, olej,
Stefania Pupko**

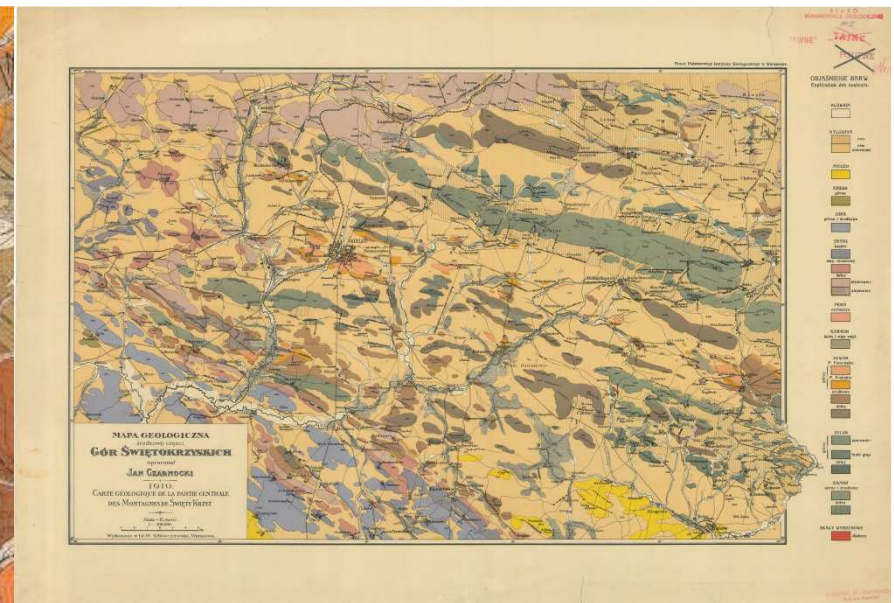
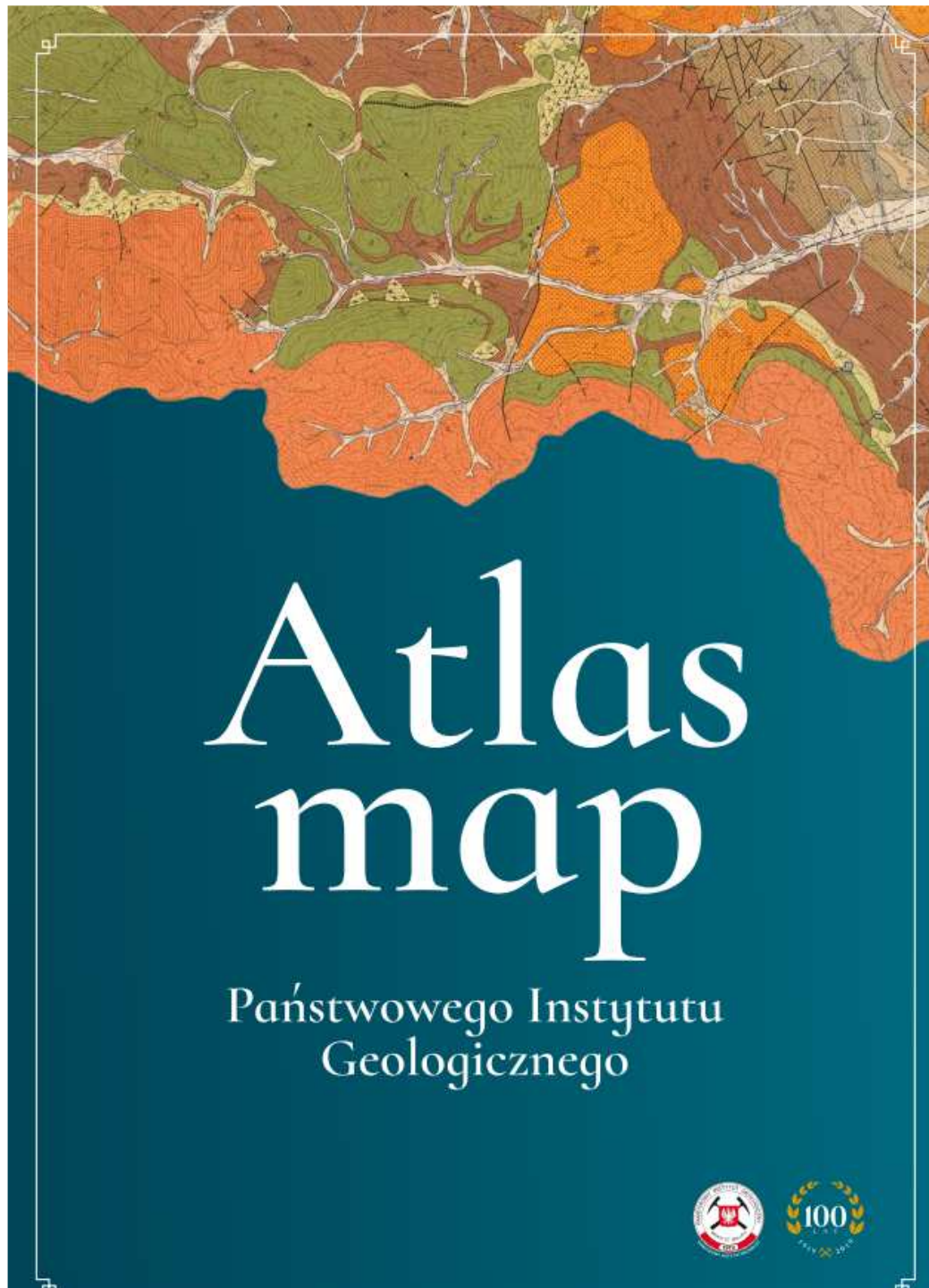
Pierwsze wydawnictwo nowoutworzonego Państwowego Instytutu Geologicznego w 1919 r.

Z kolekcji prywatnej KSW

Dalszy ciąg historii kartografii geologicznej w Polsce znajduje się w Atlasie map Państwowego Instytutu Geologicznego, który został wydany z okazji jubileuszu 100-lecia powołania PiG

Dalszy ciąg historii kartografii geologicznej w Polsce znajduje się w Atlasie map Państwowego Instytutu Geologicznego, który został wydany z okazji jubileuszu 100-lecia powołania PIG

Dziękuję za uwagę